

Vlaams
Parlement

ingediend op **20** (2019-2020) – Nr. 1
26 mei 2020 (2019-2020)

Verslag

van het Rekenhof

over het onderzoek van de aanpassing
van de Vlaamse begroting 2020

Onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2020

INHOUD

Inleiding	5
1 Macrobudgettaire aspecten	6
1.1 Economische groei- en inflatieparameters	6
1.2 Europees begrotingskader	6
1.3 Normnaleving	9
1.4 Kas- en schuldbeheer	12
2 Transparantie van de begroting	15
2.1 Toepassing van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën	15
2.2 Informatiewaarde van de algemene toelichting en de beleids- en begrotings-toelichtingen (BBT)	16
2.3 Impact van de COVID-19-crisis	16
3 Analyse van de ontvangsten	19
3.1 Algemeen	19
3.2 Gewest- en gemeenschapsmiddelen BFW en specifieke dotaties	19
3.3 Opcentiemen	20
3.4 Gewestelijke belastingen	21
3.5 Toegewezen ontvangsten	22
4 Analyse van de uitgaven	23
4.1 Begrotingsmaatregelen	23
4.2 Overflow	25
4.3 Beleidsdomein Financiën en Begroting	27
4.4 Beleidsdomein Internationaal Vlaanderen	28
4.5 Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie	28
4.6 Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	29
4.7 Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport, Media	29
4.8 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken	30
4.9 Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur	33
4.10 Beleidsdomein Omgeving	33
Bijlage 1 : Formele opmerkingen	37
Bijlage 2 : Impact van de COVID-19-maatregelen	51

Inleiding

Dit verslag bevat de commentaar van het Rekenhof bij de aangepaste Vlaamse begroting 2020, alsook de bijbehorende programmadecreten.

Het verslag over de aangepaste Vlaamse begroting 2020 vloeit voort uit de informatieopdracht van het Rekenhof tegenover het Vlaams Parlement, zoals vastgesteld in het decreet van 29 maart 2019 houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO). Artikel 60 van het decreet bepaalt dat de Vlaamse Regering de stukken die ze krachtens die codex aan het Vlaams Parlement bezorgt, gelijktijdig aan het Rekenhof bezorgt. Artikel 61 bepaalt dat het Rekenhof het Vlaams Parlement adviseert over de meerjarenraming, over de ontwerpen van begroting en begrotingsaanpassing en de bijbehorende beleids- en begrotingstoelichting, alsook over de toekenning van voorlopige uitgavenkredieten, vermeld in artikel 19.

Dit verslag behandelt zoals gebruikelijk de macrobudgettaire aspecten van de aangepaste begroting 2020, gevolgd door een bespreking van de transparantie van de begroting en een analyse van de ontvangsten en uitgaven, alsook de uitwerking van de bij de initiële begroting opgelegde besparingsmaatregelen.

In een eerste bijlage wordt het Vlaams Parlement in kennis gesteld van een aantal formele opmerkingen van het Rekenhof gericht aan het departement Financiën en Begroting. De tweede bijlage omvat een gedetailleerde bespreking over de impact van COVID-19-maatregelen.

1 Macrobudgettaire aspecten

1.1 Economische groei- en inflatieparameters

Bij de opmaak van de aangepaste begroting 2020 gaat de Vlaamse Regering uit van een economische groei van 1,4% en een inflatie van 1,1%. Dat is een bijstelling van respectievelijk +0,3% en -0,3% ten opzichte van de parameters toegepast bij de opmaak van de initiële begroting 2020. De Vlaamse Regering baseert zich daarvoor op de raming waarover het Federaal Planbureau (FPB) op 6 februari 2020 communiceerde in het kader van de zogenaamde economische begroting.

Op 8 april 2020 stelde het FPB de parameters bij naar -8,0% economische groei en 0,5% inflatie. De ramingen van het IMF (6 april 2020) en van de Europese Commissie (6 mei 2020) schatten de groei en de inflatie gelijkaardig in, zoals blijkt uit de onderstaande tabel.

Tabel 1 – Ramingen van groei en inflatie voor België (in %)

	FPB		IMF	EC
	(06/02/'20)	(08/04/'20)	(06/04/'20)	(06/05/'20)
Economische groei 2020 – initiële begroting	1,1	-	1,3	1,0
Economische groei 2020 – aangepaste begroting	1,4	-8,0	-6,9	-7,2
Economische groei 2021	-	8,6	4,6	6,7
Inflatie 2020 – initiële begroting	1,4	-	1,3	1,4
Inflatie 2020 – aangepaste begroting	1,1	0,5	0,3	0,2
Inflatie 2021	-	1,2	1,1	1,3

Bron: Federaal Planbureau - Economische begroting, International Monetary Fund - World Economic Outlook Database (April 2020) en European Commission - Spring, 2020 Economic Forecast.

De aangepaste begroting 2020 houdt (verplicht) rekening met de economische begroting van februari 2020, waardoor de federale doorstortingen nog niet aangepast zijn aan de nieuwste ramingen. Tijdens het interfederaal overleg van 20 mei 2020 heeft de Vlaamse overheid zich akkoord verklaard met het voorstel van de federale overheid om de doorstortingen van de dotaties in 2020 finaal te baseren op de Economische Begroting van juni 2020.

Zowel het Federaal Planbureau, het IMF als de Europese Commissie ramen voor 2021 een heropleving van de economische groei, maar onvoldoende om tot een volledig herstel te komen. Deze cijfers zijn ook sterk afhankelijk van een eventuele tweede golf van de COVID-19-pandemie of een verdere uitdieping ervan.

1.2 Europees begrotingskader

Belgisch ontwerpbegrotingsplan en onderzoek door de Europese Commissie

Sedert het *twopack* op 30 mei 2013 van kracht is geworden, geldt voor België zoals voor de andere lidstaten van de eurozone, een scherper budgettair toezicht door de Europese Commissie. Op grond van die wetgeving moet het ontwerpbegrotingsplan voor het komende jaar vóór 15 oktober aan de Commissie worden bezorgd. De Commissie moet een advies over de inhoud ervan formuleren vóór 30 november en kan eventueel vragen het ontwerp te vervolledigen of aan te passen.

Aangezien er nog geen federale regering is gevormd sinds de verkiezingen van 26 mei 2019, heeft de Belgische regering in lopende zaken midden oktober aan de Europese Commissie een ontwerpbegrotingsplan bezorgd dat is opgesteld bij ongewijzigd beleid wat de federale overheid

betreft, alsook de doelstellingen en beleidslijnen waartoe de verschillende recent samengestelde gewest- en gemeenschapsregeringen hebben beslist.

Reactie van de Europese Commissie

In haar brief van 22 oktober 2019 over het ontwerpbegrotingsplan 2020 merkte de Europese Commissie op dat België een structurele verslechtering van 0,3% van het bbp had gepland, in plaats van de vereiste structurele verbetering van 0,6%.

Ze benadrukte dat de toename van de netto primaire uitgaven¹ die naar voren komt uit het ontwerpbegrotingsplan 2020 van België, 4,7% van het bbp belooft. Dat cijfer ligt meer dan 3 procentpunt hoger dan de vereiste maximumgroei van de uitgaven (1,6% van het bbp). Ze heeft ook vastgesteld dat er voor het jaar 2020 en voor de jaren 2019-2020 samen een risico bestaat op een significante afwijking ten opzichte van de begrotingsdoelstellingen die de Raad op 9 juli 2019 heeft aanbevolen. Tot slot benadrukte ze dat het ontwerpbegrotingsplan geen garanties biedt dat het schuld criterium in 2020 in acht wordt genomen.

Om al die redenen heeft de Commissie aanbevolen zo snel mogelijk een aangepast ontwerpbegrotingsplan voor te leggen.

Op 20 november 2019 oordeelde de Commissie dat het ontwerpbegrotingsplan van België een risico inhoudt van niet-naleving van de vereisten in het kader van het stabiliteits- en groeipact (SGP). De Commissie verwacht dat België in 2019 en 2020 significant zal afwijken van het traject naar zijn budgettaire middellangetermijndoelstellingen en dat België ook zijn schuldverminderingdoelstellingen voor 2019 en 2020 niet zal behalen. Zij dringt erop aan dat de overheid de nodige maatregelen neemt om de begroting 2020 alsnog in overeenstemming te brengen met het SGP en financiële meevallers te gebruiken om de schuldafbouw te versnellen.

Op 20 maart 2020 keurde de Commissie een mededeling goed over de activering van de algemene vrijwaringsclausule van het stabiliteits- en groeipact, gelet op de ernstige economische recessie die wordt verwacht ten gevolge van de COVID-19-pandemie². De Commissie merkte ook op dat de algemene vrijwaringsclausule de SGP-procedures niet opschort. Integendeel, de activering ervan stelt de Commissie in staat de nodige coördinatiemaatregelen te nemen in het kader van het SGP om de economische gevolgen van de pandemie het hoofd te bieden, los van de begrotingsvereisten die normaal van toepassing zouden zijn.

Bijgevolg zal bij de beoordeling van de naleving van de Europese begrotingsregels geen rekening worden gehouden met de budgettaire impact van ad-hocbegrotingsmaatregelen die bedoeld zijn om de economische effecten van de COVID-19-pandemie te bestrijden. Met name gezondheidsuitgaven en gerichte ondersteunende maatregelen voor bedrijven en werknemers kunnen in aanmerking komen, op voorwaarde dat ze tijdelijk zijn en verband houden met de uitbraak van de pandemie. Bovendien kunnen de van de lidstaten vereiste begrotingsaanpassingen opnieuw worden gedefinieerd in geval van negatieve groei of een scherpe daling van de economische bedrijvigheid. De toepassing van de algemene afwijkingsclausule mag de houdbaarheid van de openbare financiën echter niet in gevaar brengen.

¹ Volgens de Europese Commissie mogen de netto primaire uitgaven in principe slechts toenemen ten belope van de potentiële economische groei. Voor de staten die hun MTO (*medium-term objective*) nog niet hebben gehaald, beperkt ze die groei om de vereiste structurele verbetering te bekomen.

² De HRF trad deze mededeling bij op 23 maart 2020.

Om optimaal gebruik te kunnen maken van de flexibiliteit van de algemene afwijkingsclausule, zal de Vlaamse Regering in staat moeten zijn alle kosten voor de COVID-19-pandemie te identificeren en te verantwoorden³, waaronder:

- de vele kleine maatregelen waarvan de individuele impact te verwaarlozen is, maar waarvan de algehele impact aanzienlijk kan zijn;
- dringende uitgaven op korte termijn en discretionaire maatregelen om de gevolgen van de crisis te verzachten op middellange termijn.

Het Rekenhof is er zich van bewust dat het in de huidige turbulente tijden heel moeilijk is om de impact op de Vlaamse overheidsfinanciën in te schatten. Dringende bijkomende budgettaire inspanningen zullen waarschijnlijk nodig zijn om de gezondheidsrisico's en de daaruit vloeiende economische risico's te bedwingen. De Nationale Bank van België maakt zich grote zorgen over de grote liquiditeits- en solvabiliteitsproblemen van de ondernemingen in diverse sectoren.

Op 20 mei 2020 publiceerde de Europese Commissie haar rapport en ontwerpaanbevelingen in het kader van het Europees semester. De Europese Commissie oordeelde dat België niet voldoet aan het tekortcriterium voor 2020, noch aan het schuld criterium voor 2019, wat onder normale omstandigheden zou resulteren in een aanbeveling om de buitengewoon tekortprocedure (BTP) op te starten. De uitbraak van COVID-19 heeft echter een buitengewone macro-economische en fiscale impact gehad, die zich nog steeds laat voelen. Dat maakt de uitstippeling van een geloofwaardig begrotingstraject zeer onzeker. Daarom zal de Commissie nu niet besluiten over het al dan niet instellen van een BTP ten aanzien van de lidstaten. De lidstaten moeten zich concentreren op de onmiddellijke maatregelen om de sociaaleconomische gevolgen van de pandemie aan te pakken en te verzachten, en op de maatregelen om de economische activiteit op een veilige manier weer op gang te brengen. De Europese Commissie benadrukte wel dat, zodra de economische omstandigheden het mogelijk maken, België zich opnieuw moet focussen op een voorzichtige budgettaire positie op middellange termijn en houdbare overheidsschulden.

EU-landenrapport

Coördinatie begrotingsbeleid

De zware negatieve impact van de COVID-19-crisis op de Belgische overheidsfinanciën noodzaakt tot een betere coördinatie van het begrotingsbeleid.

Het landenrapport van de Europese Commissie over België van februari 2020 wees erop dat België geen vooruitgang heeft geboekt in de coördinatie van het begrotingsbeleid van alle overheidsniveaus:

- het samenwerkingsakkoord van 2013 werd nog niet volledig uitgevoerd;
- er had een meer structurele begrotingsconsolidatie kunnen plaatsvinden;
- er wordt verhinderd dat de HRF de doelstellingen effectief monitort;
- de versterking van de autonomie van de HRF is nog niet volledig geïmplementeerd.

De Europese Commissie merkt op dat een gebrek aan overeenstemming over de doelstellingen op elk overheidsniveau de levensvatbaarheid van het algemeen traject naar de middellangetermijndoelstelling kan ondermijnen.

³ Binnen het Strategisch Overleg Financiën (SOFI) werd beslist om de uitgaven van de Coronacrisis aan te rekenen op een aparte CORONA 2020 basisallocatie.

Uitgavenonderzoeken

De Europese Commissie stelt in haar laatste landenrapport over België ook vast dat er op subnationaal niveau (de gewesten en gemeenschappen) weinig normerende begrotingsregels zijn, terwijl de gewesten en gemeenschappen belangrijke taken hebben met betrekking tot de terugkerende uitgaven. In het bijzonder zijn er geen uitgavenregels voor de uitgaven van de gewesten en gemeenschappen.

De EU pleit ervoor dat de gewesten en gemeenschappen voortdurend hun uitgaven onderzoeken en kijken of er geen efficiëntiewinsten mogelijk zijn, zoals verdere efficiëntieverbeteringen voor onderwijs, gezondheid (voornamelijk preventie) en mobiliteit.

Het Rekenhof wijst op de belofte van Vlaamse Regering aan de EU om in elke regeringsperiode minstens één uitgavenevaluatie (spending review) in elk beleidsdomein door te voeren.

Aanbevelingen Europese Commissie van 20 mei 2020

De Europese Commissie vraagt dat België in overeenstemming met de algemene vrijwaringsclausule alle nodige maatregelen neemt om:

- de pandemie effectief aan te pakken;
- de economie te ondersteunen, o.m. door de maatregelen die liquiditeit verschaffen aan kmo's en zelfstandigen, effectief uit te voeren;
- tegelijkertijd de investeringen te stimuleren, met name in infrastructuur voor duurzaam vervoer, schone en efficiënte productie en gebruik van energie, digitale infrastructuur (zoals 5G- en Gigabit-netwerken), en onderzoek en innovatie;
- de werkgelegenheids- en sociale gevolgen van de crisis te verzachten, met name door effectieve actieve arbeidsmarktmaatregelen te bevorderen en de ontwikkeling van vaardigheden te stimuleren.

1.3 Normnaleving

Advies Hoge Raad van Financiën - Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid

Overeenkomstig het samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 formuleerde de afdeling Financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën (HRF) op 27 april 2020 aanbevelingen over de begrotingsdoelstellingen voor België voor de periode 2020-2023 en over de verdeling van die doelstellingen over de verschillende overheidsniveaus⁴.

In dit advies herinnerde de HRF eraan dat de initiële begrotingssituatie van België, met een overheidstekort dat al vóór de COVID-19-crisis op ongeveer 3% van het BBP werd geschat voor de jaren 2020-2023 en een schuldgraad die in 2023 102,5% van het BBP zou bereiken, zeker niet optimaal is en dat de houdbaarheid van de overheidsfinanciën een zeer belangrijk aandachtspunt moet blijven tijdens en nog meer na de crisis. Met een ongewijzigd beleid en met een blijvende impact van de COVID-19-crisis op middellange termijn zal er een inspanning moeten worden geleverd om een budgettaire ontsporing te voorkomen. De omvang van die inspanning kan op zijn vroegst begin 2021 worden geschat. De maatregelen ter ondersteuning van de economie zullen van tijdelijke aard moeten zijn en de overheidsfinanciën moeten worden hersteld,

⁴ Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid, Advies Begrotingstraject ter voorbereiding van het stabiliteitsprogramma 2020-2023, 27 april 2020.

zodat veiligheidsmarges ontstaan om te kunnen omgaan met alle mogelijke toekomstige crisissen. Ten slotte moeten de openbare financiën op Belgisch niveau op een gecoördineerde manier worden beheerd. De HRF formuleert geen genormeerd begrotingstraject voor iedere deeloverheid.

Het Stabiliteitsprogramma België 2020, in het licht van de COVID-19-pandemie, werd op 30 april 2020 gepubliceerd en voorgelegd aan de overlegcommissie, die er kennis van nam. Daarin presenteerde de Vlaamse Gemeenschap de - tot dan - genomen COVID-19-maatregelen en de geraamde budgettaire impact voor 2020 van 2.500,0 miljoen euro.

De Europese Commissie bevestigde in haar oordeel van 20 mei 2020 dat de COVID-19-maatregelen van de Belgische overheden in de lijn liggen met de richtlijnen van de Europese Commissie.

Onderbenutting

Tabel 6-4 Vorderingsaldo van de algemene toelichting bevat naast onderbenutting hogescholen en universiteiten ook overige onderbenutting:

Tabel 2 – Onderbenutting opgenomen in het vorderingsaldo tabel 6-4 algemene toelichting (in miljoen euro)

	Initiële begroting 2020	Aangepaste begroting 2020
Hogescholen en Universiteiten	117,3	91,1
Overige	1.099,1	1.160,0
Totale onderbenutting	1.216,5	1.251,1
Fluctuatie t.o.v. initiële begroting 2019	+ 258,2	+ 292,8

Bron: Algemene toelichting aangepaste begroting 2020

Het Rekenhof kreeg van de administratie onderliggende informatie en stelde vast dat de overige onderbenutting bestaat uit de volgende elementen:

Tabel 3 – Detail 'overige' onderbenutting (in miljoen euro)

	Initiële begroting 2020	Aangepaste begroting 2020
Historische onderbenutting ⁵	890,1	981,0
Forfaitaire toevoeging	130,0	-
Onderbenutting nieuw beleid	79,0	79,0
COVID-19-effect	-	100,0
Totaal	1.099,1	1.160,0

Bron: Berekening Rekenhof op basis van informatie van het departement Financiën en Begroting

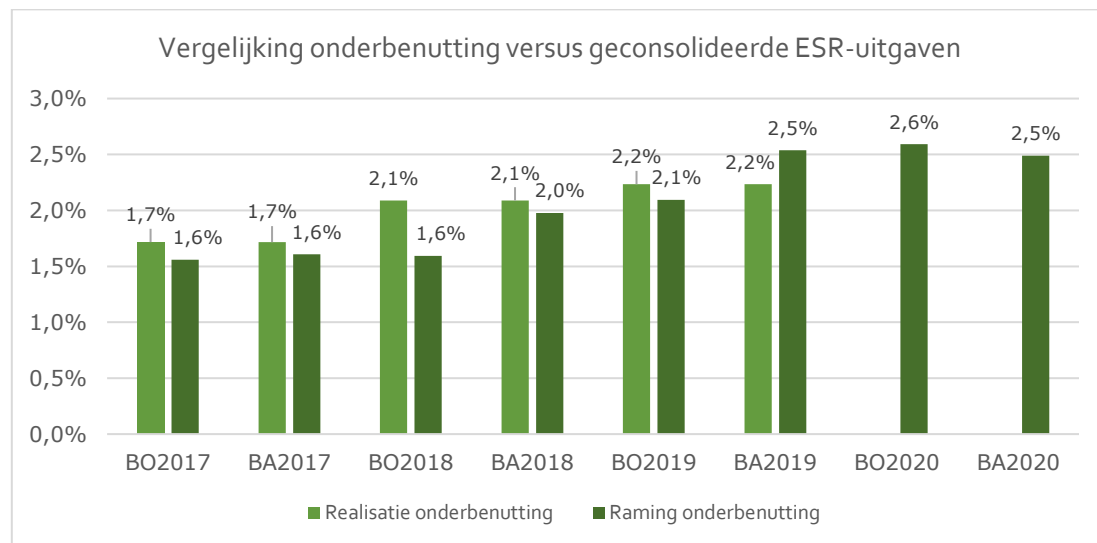
De algemene toelichting geeft voldoende duiding over de historische onderbenutting: de onderbenutting werd herberekend op basis van het gemiddelde van de onderbenuttingspercentages van de begrotingsjaren 2018 en 2019, gecorrigeerd voor eenmalige factoren die de onderbenutting voor deze jaren hebben beïnvloed. De forfaitaire verhoging van 130,0 miljoen euro werd weggelaten. Er wordt geen verdere toelichting gegeven bij de forfaitaire onderbenutting van nieuw beleid, die ongewijzigd is gebleven ten opzichte van de initiële begroting.

⁵ De historische onderbenutting steunt op de gecorrigeerde effectieve onderbenutting van de voorbije twee jaar, dus exclusief de onderbenutting van de Hogescholen en Universiteiten en eenmalige factoren.

Wel werd een nieuwe forfaitaire onderbenutting toegevoegd van 100,0 miljoen euro, omdat de administratie vermoedt dat de COVID-19-lockdown impact zal hebben op de verschillende uitgavenkredieten. De minister van Financiën en Begroting gaf mee dat het om een voorzichtige raming gaat, omdat heel wat beleidsmaatregelen die in de steigers stonden, vertraagd zijn. Aangezien de Vlaamse Regering haar geplande investeringen zo vlug mogelijk weer op gang zal willen trekken, is de onderbenutting echter nog heel onzeker. De onderbenutting zal bij de tweede begrotingsaanpassing verder geëvalueerd worden.

De effectieve onderbenutting zal blijken bij de begrotingsuitvoering. Ten opzichte van de geconsolideerde ESR-uitgaven bedraagt de totale onderbenutting bij de aangepaste begroting 2020 2,5%, wat hoger is dan de werkelijke onderbenutting van de vorige jaren. Deze berekening bevat geen correctie voor éénmalige factoren.

Grafiek 1: Vergelijking onderbenutting versus de geconsolideerde ESR-uitgaven (inclusief universiteiten en hogescholen)

Bron: Toelichtingen bij de (aangepaste) middelenbegroting en de (aangepaste) algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2017 t.e.m 2020 – Algemene Toelichting en detailinformatie departement Financiën en Begroting.

Correcties voor aftoetsing begrotingsdoelstelling

Zoals de vorige jaren neemt de Vlaamse Regering in 2020 de bouwkosten voor de Oosterweelverbinding (101,7 miljoen euro t.o.v. 191,9 miljoen euro bij de initiële begroting) niet in aanmerking bij de vaststelling van het begrotingstraject.

Volgens de Vlaamse Regering gaat het om een uitzonderlijk grote, strategische en niet-recurrente investering met een groot economisch belang op lokaal, regionaal, landelijk en euregionaal niveau, waarbij een terugverdienmodel op basis van tolheffing tijdens de exploitatiefase van toepassing is. Dat terugverdienmodel slaat enkel op de Oosterweelverbinding sensu stricto en toont een business case op een termijn van 35 jaar na de start van de exploitatie. Het financiële model houdt rekening met de tolinkomsten op basis van een gedifferentieerde tolheffing in de drie Scheldetunnels (Oosterweel, Liefkenshoek en Kennedy). Het Rekenhof wijst erop dat het terugverdienmodel veronderstelt dat de toekomstige tolheffingen effectief moeten aangewend worden voor de aflossing van de schuld van Lantis en niet voor de financiering van nieuwe verbintenissen in het kader van het Toekomstverbond.

Tot vandaag is er nog altijd geen herziening van de voorwaarden van de flexibiliteitsclausule voor strategische investeringen. In de huidige stand van zaken kan de Vlaamse Regering de bouwkosten van het Oosterweelproject niet in mindering brengen voor de toetsing van de Europese normnaleving.

1.4 Kas- en schuldbeheer

Geconsolideerde schuld

De aangepaste begroting 2020 raamt op eind 2020 een geconsolideerde schuld van 29.681,3 miljoen euro of 5.415,5 miljoen euro hoger dan eind 2019. De belangrijkste oorzaak is het minder gunstige vorderingensaldo door de COVID-19-maatregelen en de minder ontvangsten van gewestbelastingen.

De onderstaande tabel geeft de belangrijkste componenten van de geconsolideerde schuld weer.

Tabel 4 – Detail geconsolideerde schuld (in miljoen euro)

	Realisatie 2019	Aangepaste be- groting 2020	Evolutie
Directe schuld MVG (excl. Neg. stand zichtrekening)	6.802,3	13.021,6	+6.219,3
Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen	5.728,4	5.481,5	-246,9
Ziekenhuisinfrastructuur	4.099,4	3.828,6	-270,8
Vlaams Woningfonds	2.399,8	2.242,9	-156,9
VIPA	1.478,7	1.376,8	-101,9
Erkende Kredietmaatschappijen	600,9	619,5	18,6
Universiteiten en Hogescholen	579,9	614,4	34,5
Overlopende rekening mbt BFW	916,0	863,5	-52,5
Andere schulden	1.660,3	1.632,5	-27,8
Totaal	24.265,7	29.681,3	+5.415,5 +22,3%

Bron: Algemene toelichting voor 2020

De stijging van de schuld situeert zich volledig binnen de directe schuld van het ministerie. Bij de andere componenten zijn er bijna uitsluitend dalingen te noteren, omdat door de centrale financiering alle nieuwe schulden worden aangegaan door het ministerie en ter beschikking worden gesteld van de rechtspersonen. Uitzonderingen zijn de erkende kredietmaatschappijen⁶ en universiteiten en hogescholen⁷ die zelf nog schulden aangaan.

De onderstaande tabel geeft de verschillende componenten weer die de stijging van de directe schuld veroorzaken:

⁶ EKM's plannen om 72,7 miljoen euro op te halen in 2020.

⁷ U & HS plannen om 69,6 miljoen euro op te halen in 2020.

Tabel 5 – Detail evolutie directe schuld (in miljoen euro)

	Evolutie
Vorderingensaldo voor ESR correcties	4.264,1
Bouwkost Oosterweel ⁸	-101,7
Vorderingensaldo niet CFO leden, excl. uniefs met correctie voor onderbenutting	-196,4
Toelage niet CFO leden excl. uniefs	198,7
Aflossing autonomiefactor	52,4
Begrotingstekort/overschot met correctie verstrengd Europees begrotingstoezicht	4.217,1
Herfinanciering VMSW ⁹	957,0
Saldo ESR-9 leden die tot het centraal kasbeheer behoren	406,3
Herfinanciering VWF ¹⁰	364,8
Saldo ESR-8 leden die tot het centraal kasbeheer behoren ¹¹	167,8
Saldo ESR-8 ministeries	106,2
Totale evolutie directe schuld	+6.219,3

Bron: Algemene toelichting voor 2020

Bijdrage tot de Maastricht-schuld

De algemene toelichting bij de aangepaste begroting 2020 rapporteert de bijdrage tot de Maastricht-schuld voor 2019¹², maar omvat geen raming voor 2020.

De belangrijkste correcties om van de bruto geconsolideerde schuld te komen tot de Maastricht-schuld, is het in mindering brengen van :

- schuld ziekenhuisfinanciering;
- schuld naar aanleiding van de afrekening autonomiefactor;
- schulden uitgegeven door andere S13-sectoren.

Rekening houdend met een dalende schuld van de ziekenhuisfinanciering en afrekening van de autonomiefactor, dient er in vergelijking met 2019 323,3 miljoen euro minder schuld in mindering gebracht worden. Voor de schulden uitgegeven door andere S13-sectoren is geen informatie beschikbaar en gaat het Rekenhof ervan uit dat ze op hetzelfde niveau blijven.

⁸ Bouwkost Oosterweel wordt in mindering gebracht, Lantis heeft immers nog voldoende kasreserves om de uitgaven te financieren in de loop van 2020.

⁹ 1.100,0 miljoen euro opname – 143,0 miljoen euro aflossingen.

¹⁰ 395,0 miljoen euro opname – 30,2 miljoen euro aflossingen.

¹¹ 825,7 miljoen euro uitgaven (PMV: 514,5 – LRM: 69,2 – Flanders Future Techfund: 75,0 miljoen euro) – 658,0 miljoen euro ontvangsten (VIPA: 372,7 – PMV: 106,8 – LRM: 52,8 miljoen euro).

¹² Tabel 8-2 algemene toelichting.

Uit de raming blijkt dat de Maastricht-schuld eind 2020 met 5.834,2 miljoen euro stijgt.

Tabel 6 – Maastricht-schuld vs. Bruto geconsolideerde schuld (in miljoen euro)

	2019	Raming 2020
VI. Gem. - Geconsolideerde bruto	24.265,7	29.681,3
Ziekenhuisinfrastructuur	-4.099,5	-3.828,6
Afrekening autonomiefactor	-916,0	-863,5
VI. Gem. - Geconsolideerde bruto-schuld S.1312	19.250,2	24.989,2
Correctie INR ¹³	-95,2	-
VI. Gem. - Geconsolideerde bruto-schuld S.1312	19.155,0	24.989,2
Door VI. Gem. aangehouden schulden uitgegeven door andere S.1312 sectoren ¹⁴	-23,1	-23,1
Door VI. Gem. aangehouden schulden uitgegeven door andere S.13 sectoren ¹⁵	-505,9	-505,9
VI. Gem. - Bijdragen tot de Maastricht schuld	18.626,0	24.460,2
Evolutie		+5.834,2
		+31,3 %

Bron: Algemene toelichting voor 2020

Moody's drempel

De algemene toelichting toetst de *schuld versus inkomsten*-ratio van de Vlaamse overheid aan de Moody's drempel van 65%. De aangepaste begroting raamt een stijging met 11 procentpunten, tot 57,8%, waardoor de buffer steeds kleiner wordt.

Tabel 7 – Ratio schuld versus inkomsten (in miljoen euro)

	2018	2019	2020 Initieel	2020 Aangepast
Totale schuld	24.186,6	25.138,6	26.962,4	29.681,3
Schuld ziekenhuisinfrastructuur	-4.350,9	-4.008,0	-3.814,4	-3.828,6
Schuld excl. ziekenhuisinfrastructuur	19.835,7	21.050,6	23.148,0	25.852,6
Inkomsten	42.992,6	45.130,5	45.684,8	44.764,3
Ratio	46,1%	46,6%	50,7%	57,8%

Bron: Algemene toelichting voor 2018, 2019 en 2020

Het Rekenhof wijst op de aanbevelingen van HRF en de Europese commissie om de meevallers in de begroting te gebruiken om de afbouw van de overheidsschuld te versnellen.

¹³ Het verschil tussen de 19.250 miljoen euro vermeld in tabel 8-1 als geconsolideerde brutoschuld en het cijfer van 19.155 miljoen euro zoals vermeld in de tabel is door correcties (door gebruik meer recente gegevens) uitgevoerd door het INR (95,2 miljoen euro)

¹⁴ Geen gegevens 2020 vermeld in de toelichting, zelfde als 2019 gebruikt.

¹⁵ Geen gegevens 2020 vermeld in de toelichting, zelfde als 2019 gebruikt.

2 Transparantie van de begroting

2.1 Toepassing van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën

Het decreet VCO (decreet houdende de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019) en het uitvoeringsbesluit (besluit Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 17 mei 2019) hebben de regelgeving voor de overheidsfinanciën van de Vlaamse overheid gecodificeerd en gemoderniseerd. De nieuwe regelgeving trad in werking op 1 januari 2020, waardoor de aangepaste begroting 2020 moet voldoen aan onder meer de principes van het prestatiegeïnfomeerd begroten (artikel 11, §5, decreet VCO).

Hieronder gaat het Rekenhof in op de manier waarop de Vlaamse overheid invulling gegeven heeft aan de verplichtingen uit de VCO.

Artikel 20

Het Rekenhof wijst erop dat de VCO diverse flexibiliteitsmechanismen bevat, zoals een soepele herverdeling van kredieten en de mogelijkheid om bij dringende en uitzonderlijke situaties een beroep te doen op extra kredieten (artikel 20 van het VCO-decreet). Naar aanleiding van de COVID-19-crisis en de hoogdringendheid van interventie, maakte de Vlaamse Regering geen gebruik van dit artikel, maar trad het in anomalie met een kredietoverschrijding bij het Hermesfonds. De Vlaamse Regering stelde het Rekenhof hiervan in kennis, waarna het Rekenhof het Vlaams Parlement inlichtte¹⁶.

Timing van de begrotingsdocumenten

De VCO hanteert strikte termijnen om de begroting en de daaraan gerelateerde documenten in te dienen bij het Vlaams Parlement. Zo moeten op 27 april de aangepaste begroting en de algemene toelichting ingediend worden en op 30 april het ontwerp van programmadecreet en de beleids- en begrotingstoelichtingen (verder BBT). De Vlaamse Regering diende op 4 mei alle documenten¹⁷ in bij het Vlaams Parlement.

Ontbreken van verplichte informatie

Artikel 12 van de VCO stelt dat de jaarlijkse begroting ten minste de volgende componenten moet bevatten:

1. een economische classificatie;
2. een classificatie van de overheidsfuncties;
3. de programma's;
4. de inhoudelijke structuurelementen;
5. de identificatie van de verantwoordelijke entiteit binnen de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

De huidige begrotings- en rapporteringstools kunnen de eerste twee punten nog niet realiseren.

¹⁶ Brief dd 29 april 2020 gericht aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement (Ng-3.725.749-B3)

¹⁷ Het gaat om de aangepaste begroting 2020 (inclusief de decreten en de administratieve tabellen), de algemene toelichting, de BBT's en het programmadecreet.

2.2 Informatiewaarde van de algemene toelichting en de beleids- en begrotings-toelichtingen (BBT)

Het Rekenhof stelt vooruitgang vast bij de transparantie van de algemene toelichting bij de aangepaste begroting 2020.

De toelichting van de middelenbegroting haalt telkens de eventuele impact van het COVID-19-crisis aan. Daar het virus en de crisis nog steeds niet onder controle zijn, blijven de economische en financiële gevolgen onzeker, wat dan ook duidelijk werd beschreven in de algemene toelichting.

De toelichting van de uitgavenbegroting start met een uitvoerige beschrijving van de beleids- en vereffeningskredieten. De beleidskredieten bestaan uit de vastleggingskredieten van het huidige begrotingsjaar en de voorziene aanwending van de overgedragen vastleggingskredieten, de zogenaamde ruiterwerking. Dit zorgt voor meer transparantie over de aanwending van de (overgedragen) kredieten. Het gebruik van de ruiterwerking werd onder meer bij het beleidsdomein Financiën en Begroting goed gepresenteerd en toegelicht.

2.3 Impact van de COVID-19-crisis

De Vlaamse Regering nam een reeks maatregelen die de impact van de COVID-19-crisis op onze maatschappij moeten milderen. Aangezien de pandemie een impact heeft op zowat alle aspecten van onze manier van samenleven, is het niet meer dan logisch dat in nagenoeg alle Vlaamse beleidsdomeinen maatregelen genomen werden. Door de grote verscheidenheid aan maatregelen is het echter moeilijk het overzicht te bewaren. De Vlaamse Regering nam in de bijlage 2 van de algemene toelichting een overzicht op van de maatregelen die op 10 april 2020 bekend waren.

Het Rekenhof analyseerde de maatregelen opgenomen in de algemene toelichting en in de BBT's, en ging na of er nog andere budgettaire effecten te verwachten zijn.

Een eerste vaststelling is dat het overzicht van de genomen maatregelen in de algemene toelichting relatief compleet is, maar dat er voor veel maatregelen nog veel onduidelijkheid is over de precieze invulling. Voor een aantal maatregelen uit de algemene toelichting of uit de BBT's moet nog regelgevend werk verricht worden, zodat het moeilijk is om de budgettaire impact ervan precies in te schatten.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de maatregelen die wel in de individuele BBT's opgenomen werden, maar niet in de bijlage 2 van de algemene toelichting, of die een andere budgettaire impact opgeven. Zelfs rekening houdend met de hierboven vermelde onzekerheid, merkt het Rekenhof op dat de kostprijs van de maatregelen in de BBT's 130,7 miljoen euro hoger ligt dan wat in de algemene toelichting werd opgenomen.

Tabel 8 – Overzicht COVID-19-maatregelen (in miljoen euro)

	Algemene toelichting	Beleid- en Begrotings- toelichting	verschil ¹⁸
Gericht steuninstrument voor toeristische sector	-	5,0	5,0
Waarborgregeling PMV/z	3,3	7,8	4,5
Zomerscholen	-	11,8	11,8
Bijkomende aankoop mondklappers 7 mei	-	7,0	7,0
Schakelzorgcentra	3,5	4,6	1,1
Contact tracing	-	124,4	124,4
Subsidie VVSG en VGC voor kinderopvang paasvakantie	-	0,8	0,8
Compensatie buitenschoolse opvang en gezinsondersteuning	10,3	11,1	0,8
Compensaties minder gebruikersontvangsten excl. kinderopvang	24,1	17,3	-6,8
ICT-materiaal voor residentiële jeugdhulpvoorzieningen	1,0	0,6	-0,4
Compensatie aankoop materiaal en infrastructuur	56,5	-	-56,5
Extra uitgaven cashbesteding personen met een handicap	10,0	10,4	0,4
Actieplan Mentaal Welzijn	18,2	24,1	5,9
Actieplan vrije tijd voor maatschappelijk kwetsbare jongeren	-	4,5	4,5
Subsidie aankoop vrijetijds materiaal Huizen van het Kind	-	1,0	1,0
Verlenging termijnen mentor-overeenkomsten	-	1,6	1,6
Soepelere aanpassing sociale huurprijs	-	-	-
Uitbreiding toepassingsgebied aanmoedigingspremies	-	14,0	14,0
Mitigerende maatregelen beleidsveld sociale economie	-	1,6	1,6
Stil-lig vergoeding visserij	-	1,0	1,0
Betalingsuitstel Vlaamse woonleningen VMSW en VWF	-	9,0	9,0
Totaal	126,9	257,6	130,7

Een tweede belangrijke vaststelling is dat de meeste maatregelen een beperkte tijdsduur kennen, waarop de raming van de budgettaire impact is afgestemd. Voor een aantal van die maatregelen is de beperkte tijdsduur ondertussen al overschreden, wat impliceert dat de budgettaire impact te laag ingeschat is. Waar mogelijk ging het Rekenhof na wat de budgettaire impact zou zijn van een verlenging:

- Hinderpremie voor bedrijven: maximaal 5,6 miljoen euro per dag voor dagvergoedingen vanaf 8 juni;
- Afbouwplan compensaties kinderopvang: 24,3 miljoen euro voor de periode van 4 mei tot 5 juni;
- Compensatie residentiële zorgvormen ouderen: voorzien tot 13 mei, volgens de ramingen in de nota aan de Vlaamse Regering bedraagt de kost ongeveer 0,7 miljoen euro per dag;
- Garanderen verpleegkundige continuïteit woonzorgcentra: 0,13 miljoen euro per dag.

Het Rekenhof stelt vast dat de meeste COVID-19-maatregelen voldoen aan de door de Europese Commissie gestelde voorwaarden om niet in rekening gebracht te worden bij de beoordeling van de naleving van de begrotingsregels (gezondheidsuitgaven en gerichte ondersteunende maatregelen voor bedrijven en werknemers, op voorwaarde dat ze tijdelijk zijn en verband houden met de uitbraak van de pandemie). Het heeft echter ook uitzonderingen vastgesteld.

Zo investeert de Vlaamse overheid naar aanleiding van de COVID-19-crisis 15,1 miljoen euro in de ICT-infrastructuur van de eigen instellingen en van de lokale overheden. Van dat bedrag is

¹⁸ De verschillen zijn deels te verklaren door een verschil in timing bij het opstellen van de toelichtingen en interne budgetterschikkingen.

11,2 miljoen euro bedoeld voor *versnelde investeringen met betrekking tot de digitale werkplek en basisinfrastructuur*; 2,2 miljoen euro moet de *lokale cyberveiligheid maximaliseren* en 1,7 miljoen euro is bedoeld voor de ICT bij het Agentschap voor Overheidspersoneel (AgO). Daarnaast ontvangt het Agentschap Integratie en Inburgering 0,3 miljoen euro voor de aankoop van laptops om inburgeraars tijdens en na de pandemie de mogelijkheid te bieden de cursus maatschappelijke oriëntatie op afstand te volgen. Het Rekenhof stelt vast dat deze uitgaven niet voldoen aan de voorwaarden die de Europese Commissie oplegt. Het gaat hier niet om tijdelijke maatregelen en ook het verband met de COVID-19-crisis is eerder beperkt.

Hetzelfde geldt voor een aantal maatregelen uit het Actieplan Mentaal Welzijn, dat de Vlaamse Regering op 15 mei 2020 heeft goedgekeurd. Een deel van de maatregelen was al voorzien in het uitbreidingsbeleid jeugdhulp en stond ook al met naam opgenomen in de meerjarenplanning voor jeugdhulp. Het gaat over 5,9 miljoen euro.

Bij de opmaak van de begrotingsaanpassing was het bijzonder moeilijk in te schatten hoe de COVID-19-crisis zou evolueren, wat haar omvang zou zijn, welke maatregelen nodig waren, maar ook vanaf wanneer de maatregelen weer konden worden afgebouwd. De coronaprovisie van 2,5 miljard was een eerste redelijke inschatting op basis van de informatie die voorhanden was. In het licht van de huidige budgettaire onzekerheid pleit het Rekenhof alsnog voor een bijkomende begrotingscontrole in de tweede helft van 2020.

De bijlage 2 van dit begrotingsverslag geeft meer details over de inhoud van de verschillende maatregelen, zoals bekend op 19 mei 2020.

3 Analyse van de ontvangsten

3.1 Algemeen

Evolutie ESR-ontvangsten

In de aangepaste begroting 2020 verlagen de ESR-geconsolideerde ontvangsten in vergelijking met de initiële begroting 2020 met 910,5 miljoen euro (-2%). In vergelijking met de uitvoering van de begroting 2019 dalen de ontvangsten met 818,5 miljoen euro (-1,8%).

Tabel 9 – Evolutie van de ESR-geconsolideerde ontvangsten (in miljoen euro)

	2019 realisatie	2020 initieel	2020 aangepast	Vershil initieel vs. aangepast
Gewest- en gemeenschapsmiddelen BFW	25.601,3	26.062,9	26.110,0	47,1
Opcentiemen op de PB	7.923,7	7.866,1	7.817,8	-48,3
Specifieke dotaties en Lottomiddelen	129,0	129,9	129,6	-0,3
Gewestelijke belastingen	6.851,8	6.754,3	5.727,4	-1.026,9
Andere	844,0	830,4	848,3	17,9
Ontvangsten ministeries	41.349,8	41.643,7	40.633,2	-1.010,5
Ontvangsten te consolideren instellingen (rechtspersonen en DAB's)	4.233,1	4.031,1	4.131,1	100,0
Totaal ontvangsten	45.582,8	45.674,8	44.764,3	-910,5

Bron : Rekenhof, algemene toelichting en definitief monitoringverslag 2019, goedgekeurd door Vlaamse Regering op 15 mei 2020

Het Rekenhof stelde geen anomalieën vast tussen (1) de raming van de begrotingsontvangsten in de artikelen van de middelen- en administratieve begroting en (2) de toelichting van de ESR-ontvangsten in de algemene toelichting.

Evaluatie algemene toelichting

Naast een uitgebreide toelichting over de economische parameters en de eventuele impact van de COVID-19-crisis op de federale afrekening, beschrijft de algemene toelichting uitgebreid de evolutie van de opcentiemen en de BFW-ontvangsten.

3.2 Gewest- en gemeenschapsmiddelen BFW en specifieke dotaties

De macro-economische parameters voor de begrotingsaanpassing 2020 zijn gebaseerd op de economische begroting van 6 februari 2020. Hoewel de gevolgde werkwijze conform is aan de BFW, betekent dit toch dat de geraamde ontvangsten vooralsnog geen rekening houden met de gevolgen van de coronacrisis.

De algemene toelichting bevat een scenario waarin de gevolgen van de coronacrisis wel worden doorgerekend. Het scenario is gebaseerd op de prognoses van groei en inflatie opgesteld door de Nationale Bank van België en het Federaal Planbureau op 8 april 2020. In dat scenario vallen de gewest- en gemeenschapsdotaties BFW met 1.761,5 miljoen euro terug in 2020. Die lagere uitgangspositie heeft niet alleen een weerslag op begrotingsjaar 2020, maar zorgt er ook voor dat - ook in geval van een snel economisch herstel - de federale dotaties de komende jaren lager zullen uitvallen dan vooropgesteld in de meerjarenraming die samen met de initiële begroting aan het Vlaams Parlement is meegedeeld. Voor 2021 resulteert het scenario in een daling van 433,4 miljoen euro. Met betrekking tot de bruto-opcentiemen zal de coronacrisis zich pas in 2021 laten voelen. De economische neergang heeft immers een impact op de inkomens van 2020 en bijgevolg op de personenbelasting en de opcentiemen van het aanslagjaar 2021.

Tabel 10 – Doorrekening prognoses middelen BFW(in miljoen euro)¹⁹

	BA 2020	NBB/FPB	IMF	EC
Middelen Vlaams Gewest	10.334,0	10.164,7	10.176,8	10.169,2
Middelen Vlaamse Gemeenschap	23.593,8	22.003,9	22.129,9	22.061,8
Totaal Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	33.927,8	32.168,6	32.306,7	32.231,0
Verschil met aangepaste begroting 2020		-1.759,2	-1.621,2	-1.696,9

Bron : Rekenhof

De prognoses van het IMF en de Europese Commissie tonen een gelijkaardig beeld. Door de coronacrisis is de meerjarenraming achterhaald. Een grondige bijstelling is noodzakelijk.

Het Rekenhof dringt erop aan dat de minderontvangsten zoveel mogelijk al in de begroting 2020 worden aangerekend. Dit zou één van de elementen kunnen zijn die bij een tweede begrotingsaanpassing, in het najaar, wordt bijgesteld op basis van geactualiseerde, meer realistische parameters.

Alleszins wordt bij de overgang naar de structurele ontvangsten en het structurele saldo van het begrotingsjaar de afrekening van het vorige begrotingsjaar in mindering gebracht en de afrekening van het begrotingsjaar zelf, bekend in de lente van het volgende jaar, toegevoegd.

3.3 Opcentiemen

Afrekeningen vorige aanslagjaren tijdens begrotingsjaar

De raming van de ESR-ontvangsten van de opcentiemen bevat de afrekeningen met betrekking tot de vorige aanslagjaren, die worden betaald en aangerekend in 2020. De Vlaamse en federale raming gaan voor die afrekeningen allebei uit van de recente ramingen van de verwachte inkomingen van opcentiemen en fiscale uitgaven. De afrekening van de opcentiemen wordt berekend op basis van de Vlaamse inningscoëfficiënt van 99,69%. Dit leidt tot een Vlaamse raming van de afrekeningen *gewestelijke personenbelasting* die 16,7 miljoen hoger is dan de federale raming²⁰.

Tabel 11 – Overzicht afrekeningen gewestelijke PB (in miljoen euro)

	Realisatie 2019	Federale raming BA 2020	Vlaamse raming	
			BO 2020	BA 2020
Verdere afrekeningen AJ 2019	236,1	57,2	88,9	65,5
Afrekeningen vroegere AJ	33,1	27,2	31,3	33,2
Afrekening belasting niet-inwoners	-2,6	-2,4	PM	PM
Totaal opcentiemen	266,6	82,0	120,2	98,7

¹⁹ De simulatie houdt geen rekening met de specifieke dotaties.

²⁰ De Vlaamse raming is gebaseerd op recentere cijfers.

3.4 Gewestelijke belastingen

De aangepaste begroting raamt de geconsolideerde ontvangsten op 5.727,4 miljoen euro, een daling van 1.026,9 miljoen euro (-15,2%) ten opzichte van de initiële begroting 2020. Vergeleken met de realisaties 2019 (6.851,8 miljoen euro) bedraagt de daling 1.124,4 miljoen euro (-16,4%).

Tabel 12 – Evolutie van de gewestelijke belastingen (in miljoen euro)

Begrotingsontvangsten = ESR-ontvangsten	2019 realisatie	2020 initieel	2020 aangepast	Vershil initieel vs. aangepast
Belasting op de spelen en weddenschappen	44,6	50,5	38,9	-11,6
Belasting op de automatische ontspanningstoestellen	22,2	23,2	17,0	-6,2
Jaarlijkse verkeersbelasting	1.106,8	1.125,9	1.112,7	-13,2
Belasting op inverkeerstelling	295,9	308,6	241,0	-67,6
Onroerende voorheffing	223,5	282,3	272,3	-10,0
Erfbelastingen (exclusief fiscale regularisaties)	1.347,5	1.425,1	1.357,8	-67,3
Fiscale regularisaties bij erfbelastingen	12,6	25,0	25,0	-
Verkoop – en verdeelrecht	2.789,1	2.482,5	1.734,8	-747,7
Schenkbelasting	351,8	364,9	336,5	-28,4
Recht op hypotheekvestiging	196,5	164,7	126,7	-38,0
Kilometerheffing	461,1	501,5	464,7	-36,8
Totaal gewestelijke belastingen	6.851,8	6.754,3	5.727,4	-1.026,9

Bron : Rekenhof, algemene toelichting en definitief monitoringverslag 2019, goedgekeurd door Vlaamse Regering op 15 mei 2020

Mede door de COVID-19-crisis dalen de geraamde opbrengsten. Wegens het unieke karakter van deze crisis en de onzekerheid over het verdere verloop ervan, is het moeilijk de vooropgestelde dalingspercentages te beoordelen.

De ramingen van de gewestelijke belastingen (o.m. verkooprecht en kilometerheffing) gaan uit van dezelfde assumptie dat de coronacrisis maar een beperkte periode zal duren en dat daarna een herstel volgt. Indien de crisis langer blijft duren, heeft dit ook een negatieve impact op de ontvangsten.

Verkooprecht

De initiële begroting 2020 voorzag in een daling van 140,0 miljoen euro door de tariefverlaging die werd doorgevoerd in 2020. Het Rekenhof merkte op dat minder duidelijk was of er rekening werd gehouden met een mogelijke terugval van transacties na de piek van transacties eind 2019, als gevolg van de anticipatie van de markt op de afschaffing van de woonbonus. Volgens de BBT wordt op basis van het aantal ontvangen akten tot medio maart uitgegaan van een daling van het aantal akten met 30 %, ten opzichte van het eerste kwartaal 2019.

Door de COVID-19-crisis wordt een extra vermindering toegepast van 25% op het aantal akten, wat overeenkomt met een verlies van één kwartaal aan inkomsten. Op het moment van de opmaak van de ramingen werd rekening gehouden met een algemene lockdown tot begin mei.

Registratie- en erfbelasting

De aangifte van nalatenschap dient de waarde van de aandelen op te nemen. De waardering gebeurt aan de hand van de beurswaarde, waarbij de erfgenamen een keuze kunnen maken tussen drie verschillende tijdstippen: (1) datum van overlijden; (2) één maand na overlijden; en (3)

twee maanden na overlijden. Hier komt nu een extra termijn van drie maanden na overlijden bij. Er is ook een overgangsmaatregel voorzien voor de al ingediende aangiftes waarvan de initiële aangiftetermijn verstreek tussen 13 maart en 21 april 2020. Door de invoering van een extra termijn kan de erfgenaam opteren om de *goedkoopste* termijn te selecteren, waardoor dit een impact zal hebben op de erfbelasting.

Fiscale regularisatie bij erfbelasting

De aangepaste begroting 2020 voorziet, net als bij de initiële begroting, in 25,0 miljoen euro voor fiscale regularisaties. De werkelijke ontvangsten bedroegen 25,9 miljoen euro in 2018 en 12,6 miljoen euro in 2019. De realisatie 2020 bedraagt tot dusver 7,1 miljoen euro. De raming voor 2020 is hoog in het licht van de ontvangsten van de vorige jaren, maar 2020 is het laatste jaar om te regulariseren en zo kan er eind 2020 nog een piek van fiscale regularisaties komen.

Tabel 13 – Overzicht Fiscale regularisatie 2017-2020 (in miljoen euro)

Begrotingsjaar	Raming initiële begroting	Raming aangepaste begroting	Realisatie
2017	100,0	25,0	10,1
2018	75,0	75,0	25,9
2019	75,0	15,0	12,6
2020	25,0	25,0	(tem 18/05/20) 7,1

Bron: Rekenhof

3.5 Toegewezen ontvangsten

Vlaams klimaatfonds - QBo-9QHETIB-OW – Minder ontvangsten

De aangepaste begroting voorziet voor het klimaatfonds in 189,1 miljoen euro als het Vlaamse aandeel van de Belgische ontvangsten van de veiling van de Europese emissierechten. Volgens de BBT *Klimaat* is de aangepaste raming gebaseerd op de reële opbrengsten van de periode mei-december 2019 en een prognose van 23,5 euro per emissierecht voor de periode januari-april 2020. Door de COVID-19-pandemie daalde de vraag en dus ook de veilingprijs naar 20 euro per emissierecht. Afhankelijk van de duur van de crisis en de invloed op de verdere prijsontwikkeling, zullen de ontvangsten het geraamde bedrag niet evenaren.

Vlaams klimaatfonds - QBo-9QHETIB-OW – Ontbrekende ontvangsten

De beleids- en begrotingstoelichting *Klimaat* verwijst naar de mogelijke opbrengsten op termijn van het klimaatresponsabiliseringsmechanisme volgens artikel 65 quater, maar bevat geen verdere duiding omtrent de redenen van het nog niet in voege treden van het artikel, de verwachtingen inzake de inwerkingtreding van het artikel, noch een (voorzichtige) raming inzake de grootteorde van de bijkomende ontvangsten voor het klimaatfonds en de beschikbare nieuwe beleidsruimte die de bijkomende ontvangsten zouden kunnen creëren voor klimaatmaatregelen.

4 Analyse van de uitgaven

4.1 Begrotingsmaatregelen

Bij de begrotingsopmaak heeft de nieuw aangetreden Vlaamse Regering een aantal generieke en punctuele besparingen aangekondigd. Ze heeft ook een aantal nieuwe initiatieven in gang gezet. Binnen het korte tijdsbestek van het begrotingsonderzoek kon het Rekenhof niet voor alle maatregelen nagaan wat de stand van uitvoering is en of deze niet wijzigden²¹. In wat volgt wordt een eerste beeld geschetst van hoe de genomen maatregelen in de kredieten verwerkt werden.

De initiële begroting 2020 voorzag voor het beleidsdomein Financiën en Begroting in een besparing van 29,0 miljoen euro voor de kilometerheffing. Dat bedrag wordt in de aangepaste begroting herzien omdat in juli en augustus minder kilometers worden verwacht. De BBT bij de aangepaste begroting houdt rekening met een daling van de ontvangsten met 36,7 miljoen euro door een daling van het aantal afgelegde kilometers in de periode maart-augustus.

De aanwervingen van de technologieattachés waarvoor FIT een bijkomend krediet van 3 miljoen euro ontving, lopen door de coronacrisis vertraging op.

In het beleidsdomein Onderwijs en Vorming heeft het Rekenhof vastgesteld dat er inzake niet-indexatie van niet-looncomponenten zelfs nog bijkomende besparingen zijn doorgevoerd ten opzichte van de begrotingsopmaak 2020 (+ 11,0 miljoen euro). Inzake milderende van groeipaden wordt de groei voor het volwassenenonderwijs bijkomend afgeremd met 1,4 miljoen euro. In het secundair onderwijs daarentegen is het afremmen van de groei gemilderd met 9,7 miljoen euro.

Wat de punctuele maatregelen in het onderwijs betreft, heeft de Vlaamse Regering de besparingen vooral teruggedraaid. Voor *TBS Vlaamse reffectatie heractiveren en aanwendingspercentages levensbeschouwing* wordt de besparing met 9,7 miljoen euro voor 2020 geschrapt omdat de initiële begroting geen rekening hield met de schooljaren. Voor de pedagogische begeleidingsdiensten wordt de initiële besparing van 1,0 miljoen euro volledig terug gedraaid, maar er wordt wel een extra besparing ingesteld op de werkmiddelen pedagogische begeleiding van 0,5 miljoen euro. Daarnaast wordt er op de lonen basisonderwijs een globale compensatie opgenomen van 5,3 miljoen euro.

In het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin heeft de Vlaamse Regering tal van verschuivingen doorgevoerd om eerder ingevoerde besparingen te compenseren. Zo worden de besparingen op welzijnswerk (7 miljoen euro) voor 0,8 miljoen euro gecompenseerd, hoofdzakelijk op de kredieten die voor beleidsontwikkeling bestemd werden. De besparing op de eerstelijnszorg (1,6 miljoen euro) werd gedeeltelijk (0,9 miljoen euro) opgevangen door een besparing op Impulseo. De voorziene besparingen op jongerenwelzijn dalen met 2,5 miljoen euro. Er werd gecompenseerd op de infrastructuuruitgaven van de gemeenschapsinstellingen.

Van de bijkomende middelen voor kinderopvang zal 5,3 miljoen euro dienen voor het groeipad van trap 2B- naar trap 2A -plaatsen (vanaf 1 juli 2020). Wat het bijkomende budget voor personen met een handicap betreft, is er een voorafname van 1,3 miljoen euro voor 16 GES+-plaatsen. 90% van de resterende middelen gaat naar de meerderjarigen, 10% naar de minderjarigen. In de jeugdhulp gaat 3,7 miljoen euro naar de uitbreiding van 1 gezin – 1 plan. De crisismeldpunten ontvangen 0,7 miljoen euro extra. Voor de verankering van *signs of safety* en *signs of success* bij maatschappelijke noodzaak en gerechtelijke hulpverlening wordt 1,5 miljoen euro uitgetrokken. Voor delictplegers (MOF) en jongeren in een verontrustende opvoedingssituatie (VOS) wordt de gesloten oriëntatie en begeleiding in de gemeenschapsinstellingen verder uitgebreid (groei

²¹ Voor een aantal beleidsdomeinen werd in de media vermeld dat de aangekondigde maatregelen niet of niet volledig doorgevoerd werden.

De Grubbe van 40 naar 45 plaatsen (in 2020) en verder naar 80 plaatsen (in 2023) voor 1,95 miljoen euro). Voor de unieke registratie en de uitbouw van indicatoren in e-Youth wordt in 1 miljoen euro voorzien.

De opgelegde besparingen in de initiële begroting 2020 (-6% op de subsidies) werden uitgevoerd, maar voor de projectsubsidies in de kunstensector draaide de minister de besparingen terug. Hij wees er wel op dat dit moet worden geïnterpreteerd als een *maatregel voor de tweede beoordelingsronde van projectsubsidies en beurzen binnen het Kunstendecreet*.

In het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken blijven de generieke maatregelen grotendeels ongewijzigd. Bij de nieuwe beleidsimpuls valt enkel de verschuiving van 1,5 miljoen euro op voor de waterbus Antwerpen.

Er wordt 0,3 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskrediet gecompenseerd naar de Vlaamse Landmaatschappij voor de correctie van een foutief aangerekende -6%-besparing uit de initiële begroting 2020. Ook in het beleidsveld Wonen werd een oorspronkelijk foutief doorgevoerde besparing rechtgezet. Daar verhogen de kredieten voor de huursubsidie en de huurpremie met 0,9 miljoen euro. Deze subsidies werden immers vrijgesteld van de voorziene desindexering.

Conform de VCO moet het jaarlijks perspectief van de BBT bij begrotingsaanpassing worden geactualiseerd. Het Rekenhof dringt erop aan dat daarbij voldoende nadruk gelegd wordt op gewijzigde beleidskeuzes die zich vertalen in de begrotingskredieten. De impact van deze gewijzigde beleidskeuzes moet ook vertaald worden in de meerjarenraming. Het Rekenhof zal de vertaling van de aangekondigde maatregelen in de begrotingsdocumenten van nabij opvolgen in de aankomende begrotingsoefeningen.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de genomen generieke maatregelen (onder de noemer *efficiëntie en kerntaken*), verdeeld per beleidsdomein. Dit zijn maatregelen die in principe over elk beleidsdomein dezelfde impact hebben. In een aantal beleidsdomeinen werden deze generieke maatregelen gedeeltelijk gecompenseerd met andere middelen.

Tabel 14 – Overzicht van de genomen generieke maatregelen per beleidsdomein (in duizend euro)

Generieke maatregel	Personeel	Werking	Niet indexering werking	-6% op subsidies	Specifieke besparingen
FB	676	96	440	29	29.250
IV	104	101	505	2.722	-
EWI	260	73	3.480	50.357	78.000
OV	572	197	11.309	8.369	36.557
WVG	1.456	366	6.085	30.232	96.639
CJSM	728	87	4.971	30.029	3.635
WSE	4.784	474	1.708	14.489	118.514
LV	520	91	450	2.738	7.200
MOW	2.028	386	7.961	4.500	21.652
KB	832	197	2.305	10.688	2.500
OMG	2.080	406	7.215	10.475	9.500
Hogere entiteiten	-	-	33	-	-
Totaal	14.040	2.474	46.462	164.628	403.447

Bron : Rekenhof

4.2 Overflow

In 2018 keurde de Vlaamse Adviescommissie voor Boekhoudkundige Normen (VABN) het advies 2018/12 goed rond subsidies van het type inkomensoverdrachten²². Het advies behandelt onder meer de aanrekening en boeking van de subsidies.

Vanaf de begroting 2020 worden de aangepaste aanrekeningsregels gehanteerd. De Vlaamse Gemeenschap stapt dus over van een aanrekening op kasbasis naar een aanrekening op prestatiebasis. Dat heeft een eenmalige impact op het begrotingssaldo 2020, die als overflow zal worden geneutraliseerd. Het Rekenhof gaat akkoord met het principe dat de budgettaire impact van een wijziging in een aanrekeningsregel wordt geneutraliseerd als overflow.

De overflow werd bij begrotingsopmaak 2020 ingeschat op 1.060,6 miljoen euro (vereffeningskredieten), bij de begrotingsaanpassing is dat gestegen tot 1.219,9 miljoen euro (+159,3 miljoen euro). Bijlage 7 van de algemene toelichting geeft een overzicht van de evolutie over de beleidsdomeinen. Het Rekenhof analyseerde de correcte berekening van de overflow, met bijzondere aandacht voor de wijzigingen ten opzichte van de begrotingsopmaak. Zijn voornaamste vaststellingen zijn:

- De overflow is vrij nauwkeurig ingeschat; de voorziene kredieten sluiten nauw aan bij de resultaten van de rekeningencontrole 2019.
- De begrotingsaanpassing bouwt een bijkomende zekerheid in: er is een provisie van 50 miljoen euro ingeschreven om verkeerd ingeschatte overflow te compenseren.
- In uitzonderlijke gevallen wordt de overflow gebruikt om ook andere uitgaven, die geen direct verband houden met de wijziging van aanrekeningsmoment, budgetneutraal te verwerken. Dit is niet acceptabel.

De BBT verwijst bij meerdere begrotingsartikelen voor meer toelichting bij de overflow naar de algemene toelichting, zoals afgesproken in de begrotingsinstructies. Bij de aangepaste begroting wordt vooral toelichting gegeven over de voornaamste wijzigingen ten opzichte van de initiële begroting, met name over de provisie voor overflow en de dienstencheques.

Beleidsdomein Financiën en Begroting

In het beleidsdomein Financiën en Begroting wordt een nieuwe provisie aangelegd om de problematiek van onvoldoende kredieten bij een verkeerd ingeschatte overflow op te vangen. Deze provisie bedraagt 50 miljoen euro.

Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

Tabel 9-19 van de algemene toelichting neemt voor de overflow een bijstelling van -2,38 miljoen euro ten opzichte van begrotingsopmaak. Dit bedrag stemt niet overeen met het totaal van de evoluties van de overflow bij de verschillende begrotingsartikels (-2,33 miljoen euro).

²² VABN Advies 2018/12 betreffende het boeken van subsidies die als kapitaaloverdrachten getypeerd worden van 05/12/2018.

Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Departement

De overflow van het departement houdt voor drie begrotingsartikelen enkel rekening met de positieve overflow, maar niet met de negatieve overflow. Dit is het geval bij de artikelen GBo-1GCF2CB-WT, GBo-1GCF2EA-WT en GBo-1GCF2FA-WT, waarbij de uitgaven verminderen. Bij de rekeningencontrole heeft het Rekenhof vastgesteld dat er wegens te veel aangerekende kosten een negatieve overflow zou moeten zijn van respectievelijk 0,56 miljoen euro, 0,26 miljoen euro en 3,0 miljoen euro.

Agentschap Zorg en Gezondheid

De initiële begroting 2020 voorzag bij het begrotingsartikel GEo-1GDF2JA-WT, programma 1GD330 subsidies preventieve gezondheidsbeleid in 2,17 miljoen euro aan overflow. De aangepaste begroting wijzigde dit bedrag niet, maar het Rekenhof kreeg tot op dit moment nog geen aansluitend overzicht ter verantwoording van dit bedrag.

Beleidsdomein Werk en Sociale Economie

Artikel JBo-1JEB2HA-WT

Begrotingsartikel JBo-1JEB2HA-WT voorziet in kredieten voor de subsidies collectief maatwerk. Het regulier krediet bij de initiële begroting 2020 bestond uit 393,4 miljoen euro aan vastleggings- en vereffeningskredieten. Bij de aangepaste begroting bedraagt de reguliere kredietbehoefte 393,0 miljoen euro aan vastleggings- en 396,4 miljoen euro aan vereffeningskredieten. Daarnaast is er een overflow bij de aangepaste begroting bestaande uit 61,0 miljoen euro vastleggings- en 58,0 miljoen euro vereffeningskredieten²³. De overflow wordt ESR-neutraal gehouden en is bedoeld om de achterstallige aanrekeningen 2019 van subsidies bij de overgang van aanrekening op moment van betaling naar aanrekening op moment van prestaties.

De gebudgetteerde overflow voor collectief maatwerk bestaat uit de nodige budgetten voor de afrekening van het derde en vierde kwartaal 2019 en de jaarafrekening 2019, respectievelijk geraamd voor 13,6 en 6,5 miljoen euro²⁴. Die onderdelen beantwoorden aan de eigenlijke overflow.

Het departement WSE heeft bij de initiële begroting de overflow uitgebreid met een aantal maximale ramingen met mogelijke wijzigingen in de subsidiebasis, namelijk de loonkosteninformatie van de maatwerkbedrijven. Het betreft mogelijke toekomstige correcties voor 2019 die in de RSZ-aangiften van 2020 tot 2022 (21,1 miljoen euro) opgenomen worden, mogelijke toekomstige correcties met terugwerkende kracht van werkondersteunende maatregelen toegekend door de VDAB (5,1 miljoen euro) en mogelijke toekomstige correcties voor een periode van 5 en 10 jaar voor subsidies voor sociale en beschutte werkplaatsen op basis van de vroegere regelgeving (13,4 miljoen euro).

Het incalculeren in een eenmalige ESR-neutrale overflow van mogelijk toekomstige correcties voor prestaties 2019 op basis van een maximale raming (49,6 miljoen euro), die normaal slechts gespreid en op basis van een gedetailleerde verantwoording bekend raken, is volgens het Rekenhof een te verregaande interpretatie van de afspraken inzake overflow. Bij de begrotingsuitvoering 2020 zullen die geraamde correcties nog niet bekend zijn, laat staan nauwkeurig worden

²³ Het vereffeningskrediet omvat 3 miljoen euro negatieve overflow voor eenmalige projectsubsidies.

²⁴ Voor doorstromingstrajecten is er ook een overflowraming van 1,4 miljoen euro.

geraamd. Het begrotingsartikel voor collectief maatwerk is het enige begrotingsartikel dat dergelijke mogelijke toekomstige correcties incalculeert.

4.3 Beleidsdomein Financiën en Begroting

Vlaams Fonds voor de Lastendelging (VFLD)

Het Rekenhof verwijst naar zijn verslag bij de initiële begroting 2020, waar het wees op de ontbrekende grondslag voor een volledige tenlastelegging van de premiesubsidie op de begroting van het VFLD. Hoewel de minister repliceerde dat de opmerking over de ontbrekende grondslag terecht was, is het besluit van 24 mei 1995 nog niet aangepast.

Conform de huidige regelgeving diende de uitzonderlijk droge zomer 2019 vóór 1 september 2019 erkend te worden als landbouwramp om volledig op het VFLD te kunnen worden aangerekend, wat echter niet gebeurd is. Er werd hiervoor bij de aangepaste begroting 2020 van het departement Landbouw en Visserij in een krediet voorzien voor het volledige bedrag (20,7 miljoen euro). Kredieten voor de uitbetaling van landbouwrampen verspreiden over verschillende beleidsdomeinen komt de transparantie van de begroting niet ten goede.

Participaties - CBo-1CEX2BA-PA

Het Rekenhof rapporteerde in zijn verslag bij de initiële begroting 2020 al over de bijkomende kapitaalstorting voor Via-invest van 15,3 miljoen euro. Via-Invest werd intussen omgevormd tot De Werkvennootschap. Deze kapitaalinbreng is niet voorzien in de begroting van De Werkvennootschap, maar in de begroting van PMV. Nochtans heeft PMV op 27 januari 2017 haar volledige participatie in Via-Invest aan het Vlaams Gewest verkocht. De Vlaamse Regering dient duidelijkheid te verstrekken over de bestemming van deze middelen.

Provisies - CBo-1CBG2AB-PR

De Vlaamse Regering heeft bij het uitbreken van de coronacrisis verschillende maatregelen genomen om de impact op vlak van gezondheid en economie te beperken. De uitvoering van deze maatregelen was hoogdringend en kon niet worden uitgesteld. Voor deze uitgaven waren in de initiële begroting geen kredieten voorzien. De Vlaamse Regering heeft in eerste instantie bestaande provisie binnen de begroting herverdeeld om de maatregelen te kunnen uitvoeren. Het Rekenhof stelde vast dat de Vlaamse Regering op 15 mei 2020 al 332,6 miljoen euro heeft herverdeeld uit de beschikbare provisie voor de aanpassing van de lonen met toepassing van CAO's en voor uitgaven in het kader van de monitoring: 300 miljoen euro voor het financieel ondersteunen van bedrijven in het kader van de verplichte sluiting vanwege de coronacrisis (= hinderpremie), 3,6 miljoen euro voor de creatie van een mediacampagne en de aankoop van mediaruimte voor sensibilisering over corona en 29,0 miljoen euro voor de aankoop van mondkapen.

Terugbetaling leningen op lange termijn - CBo-4CEG2BA-LE

Voor terugbetalingen van leningen op lange termijn wordt in 347 miljoen euro voorzien voor leningen die zijn aangegaan bij rechtspersonen. Dit bedrag is onderschat met 24 miljoen euro.

4.4 Beleidsdomein Internationaal Vlaanderen

Toerisme Vlaanderen

Op 13 maart nam de Vlaamse Regering een aantal maatregelen ter ondersteuning van de toeristische sector, waaronder het kwijtschelden van pachtgelden voor jeugdverblijven. De budgettaire impact daarvan werd geraamd op 1 miljoen euro. Toerisme Vlaanderen rekent jaarlijks op een bedrag van 1,2 miljoen euro inkomsten uit erfpachten. De bijstelling van de inkomsten door de coronamaatregelen werd nog niet verwerkt in de begrotingscijfers.

4.5 Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie

Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Hermesfonds)

De BBT van het beleidsdomein EWI licht toe dat er bij het Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid 400 miljoen euro wordt beschikbaar gesteld voor de COVID-19-hinderpremie²⁵ en -compensatiepremie²⁶. Door de hoogdringendheid drong een snelle uitbetaling van deze premies zich op, maar de initiële begroting voorzag hiervoor niet in kredieten. In het vooruitzicht van de begrotingsaanpassing paste de Vlaamse Regering artikel 20 van de VCO niet toe, maar ging in anomalie door een kredietoverschrijding.

De individuele begroting van het Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid houdt momenteel geen rekening met de genomen COVID-19-maatregelen. Tot 8 mei 2020 bedroegen de uitgaven voor die maatregelen 800 miljoen euro. Dit bedrag werd als volgt gefinancierd:

- 100 miljoen euro vastleggingskrediet door een ministerieel (herverdelings)besluit vanuit de begrotingsposten voor Carbon Leakage (-90 miljoen euro) en ecologiesteun (-10 miljoen euro), en 100 miljoen euro vereffeningskrediet door een herverdeling binnen het Hermesfonds.
- 300 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten door herverdeling vanuit de algemene provisie met middelen van de Vlaamse Regering²⁷. Dit zou moeten leiden tot een verhoging van de dotatie aan het Hermesfonds.
- Voorlopig 400 miljoen euro vastleggings- en vereffeningskredieten door anomalie, waarbij in de tweede begrotingsaanpassing 2020 een aanzuivering van de anomalie zal gebeuren vanuit de provisie binnen het budget van de Vlaamse Regering²⁸. De 400 miljoen euro kan in schijven van 200 miljoen euro verder verhoogd worden bij behoefte hieraan.

De stand van zaken op 8 mei 2020 toont een kredietbehoefte aan van 1.076 miljoen euro steun voor de COVID-19-hinderpremie tot en met 7 juni 2020 en 317 miljoen euro voor de COVID-19-compensatiepremie.

²⁵ De COVID-19-hinderpremie bedraagt 4.000 euro voor bedrijven met een fysieke inrichting die verplicht volledig moesten sluiten.

²⁶ Ondernemingen die een groot omzetverlies kennen naar aanleiding van de COVID-19-crisis, maar die niet verplicht moesten sluiten, maar (in)direct zware beperkingen ondervonden, krijgen een COVID-19-compensatiepremie van 3.000 euro om hun verliezen (deels) te compenseren.

²⁷ Vanuit het begrotingsartikel CBo-1CBG2AB-PR – Voor de aanpassing van de lonen met toepassing van cao's en voor uitgaven in het kader van de monitoring.

²⁸ Vermoedelijk ook het begrotingsartikel CBo-1CBG2AB-PR.

PMV*COVID-19-leningen*

De Vlaamse Regering heeft beslist om 250 miljoen euro ter beschikking te stellen van PMV om achtergestelde leningen toe te kennen aan bedrijven die moeilijkheden ondervinden als gevolg van de COVID-19-crisis. Hiertoe zal PMV een kapitaalsverhoging van 250 miljoen euro ontvangen en vervolgens op haar beurt een kapitaalsverhoging van 250 miljoen euro bij PMV/z doorvoeren, waar ook de uitgaven ten laste zullen genomen worden.

Het Rekenhof merkt echter op dat er geen zekerheden of waarborgen worden gevraagd voor de zogenaamde COVID-19-leningen. Momenteel zijn de kredieten in de begroting ingeschreven onder ESR-code 8 en hebben hierdoor geen invloed op het vorderingensaldo. Het is belangrijk dat voldoende gewaarborgd wordt dat de verstrekte leningen zullen terugbetaald worden. Als dit niet het geval zou zijn, komen deze kredieten immers ten laste van het vorderingensaldo.

4.6 Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin***Opgroeien Regie (K&G) - kinderopvang***

De uitvoering 2019 toont een overschrijding van 6,7 miljoen euro van het krediet voor de uitgaven in het kader van de kinderopvang. Er werd een krediet van 714,2 miljoen toegekend, de uitgaven bedroegen 720,9 miljoen euro. De ouderbijdragen bedroegen in 2019 177,2 miljoen euro waardoor de netto-uitgaven 543,7 euro bedroegen.

Het toegekende krediet voor uitgaven voor kinderopvang in 2020 bedraagt 720,1 miljoen euro bij de aangepaste begroting 2020. Er werden besparingsmaatregelen van +/- 2 miljoen aangerekend op het krediet van kinderopvang maar er werd ook uitbreidingsbeleid van 9 miljoen toegekend in het kader van Warm Vlaanderen. De ontvangsten uit ouderbijdragen worden voor 2020 geraamd op 179,4 miljoen euro. De netto-uitgaven voor kinderopvang worden dus geraamd op 540,7 miljoen euro.

Gezien het toegekende krediet in 2019 ontoereikend was en het toegekende uitbreidingsbeleid voor extra plaatsen zal zorgen, wordt verwacht dat er in 2020 waarschijnlijk opnieuw een overschrijding van het toegekende krediet voor kinderopvang zal optreden.

4.7 Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport, Media***Bouw wielerpiste Heusden Zolder***

Het is onduidelijk of de aanwending van de 5 miljoen euro door Sport Vlaanderen voor de wielerpiste Heusden-Zolder (project van ongeveer 20 miljoen euro) moet worden geïnterpreteerd als een investeringssubsidie, dan wel een participatie/deelneming in het kapitaal of een converteerbare lening. Volgens de administratie betreft het een investeringsbijdrage met FFEU-middelen. Het project wordt voor 96% gefinancierd door de Vlaamse, provinciale en lokale overheid, elk voor een derde. De inbreng van private financiering is uiterst beperkt.

4.8 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Verkeersveiligheidsfonds

Ontvangsten

De ontvangsten van de verkeersboetes blijven ongewijzigd in vergelijking met de initiële begroting 2020 (161,2 miljoen euro). Hiervan gaat een eerste schijf van 17,9 miljoen euro naar het verkeersveiligheidsfonds (artikel *MBo-9MHHTNA-OW - Verkeersveiligheid*) en wordt het resterende deel als algemene ontvangst aangerekend op artikel *MBo-9MHHANA-OW - Verkeersveiligheid*.

Volgens de raming van 24 februari 2020 van de federale overheid zou het aan Vlaanderen toe-komende deel van de ontvangsten uit verkeersboetes 156,6 miljoen euro bedragen voor 2020. Dit bedrag moet echter nog met 11 miljoen euro verminderd worden (tot 145,6 miljoen euro) door een correctie van de ontvangsten uit boetes van veroordelingen in de periode 2015-2017 die al ingecalculeerd waren in de voorschotten die de Vlaamse overheid de voorbije jaren heeft ont-vangen. Volgens deze prognose van de federale overheid zullen de algemene ontvangsten op artikel *MBo-9MHHANA-OW - Verkeersveiligheid* dus 15,6 miljoen euro lager uitvallen dan ge-raamd.

De Vlaamse overheid heeft intussen nog steeds geen zekerheid over haar werkelijk aandeel in de ontvangsten van de op federaal niveau geïnde verkeersboetes, aangezien zelfs de ontvangsten voor de periode 2015-2017 nog steeds wijzigen.

Uitgaven

Aan de uitgavenzijde van het verkeersveiligheidsfonds verschuiven er vastleggings- (9,1 miljoen euro) en vereffeningskredieten (10,7 miljoen euro) van artikel *MBo-1MHH4NA-WT - Verkeers-veiligheid* naar artikel *MBo-1MHH4NB-WT - Investerings weginfrastructuur*. Bovendien wordt voor dit laatste artikel een bijkomende aanwending verwacht van 11,9 miljoen euro aan vastleg-gingskredieten van het saldo van het verkeersveiligheidsfonds.

Tot 2019 werden investeringen in verkeersveilige weginfrastructuur (bv. trajectcontroles, speci-fieke infrastructuurwerken, enz.) door het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) opgenomen onder hetzelfde artikel waar ook subsidies, IT-toepassingen, enz. in het kader van de verkeers-veiligheid werden opgenomen (nl. *MBo-1MHH4NA-WT*).

Vanaf 2020 rekent AWV de infrastructuurinvesteringen in verkeersveiligheid aan op artikel *MBo-1MHH4NB-WT*, wat de transparantie moet verhogen en voor een efficiëntere kredietop-volging moet zorgen. De shift van de vastleggings- en vereffeningskredieten naar, en de verho-ging van het vastleggingskrediet op artikel *MBo-1MHH4NB-WT* kadert binnen deze wijziging. De kredieten op dit artikel dienen volgens de toelichting voor extra investeringen in verkeers-veilige infrastructuur, o.m. vernieuwingen gerelateerd aan vrachtvervoer, roodlichtcamera's, snelheidscamera's en trajectcontroles.

Voor een aantal investeringen van AWV die in de loop van 2019 op het verkeersveiligheidsfonds werden aangerekend (bv. wegridiering, structureel onderhoud weginfrastructuur), is het speci-fieke verkeersveiligheidskarakter en het onderscheid met de projecten van AWV die op het be-grotingsartikel voor investeringen in weginfrastructuur (*MBU-3MHH2RA-WT*) worden aange-rekend, niet altijd duidelijk. Aangezien het verkeersveiligheidsfonds in 2015 werd opgericht spec-iefiek voor de *financiering van uitgaven voor werking, subsidies en investeringen ten bate van verkeersveiligheid* en om het specialiteitsbeginsel van de begroting te vrijwaren, verdient het aan-

beveling duidelijke criteria te bepalen voor de aanrekening van investeringsprojecten voor verkeersveiligheid van AWW op artikel MBo-1MHH4NB-WT – *Investerings weginfrastructuur*. Deze moeten het onderscheid met de andere investeringen in weginfrastructuur door AWW duidelijk maken. De vermelding van deze criteria in de toelichting bij dit begrotingsartikel zal ook zorgen voor bijkomende transparantie op dit vlak.

Combimobiliteit - MBo-1MFF2AH-PA

De tabel van de administratieve uitgavenbegroting vermeldt geen vastleggings- of vereffeningskredieten voor artikel MBo-1MEH2EC-PA – *Combimobiliteit en cofinanciering spoor*. Hoewel de kredieten ontbreken, is wel een begrotingsruiter voorzien om het onbelast saldo aan vastleggingskredieten jaarlijks over te dragen voor de kapitalisatie van de luchthavenmaatschappijen en participaties in het kader van combimobiliteit. In de loop van 2019 werden geen participaties of kapitalisaties vastgelegd op dit artikel. Het beschikbare vastleggingskrediet (19,0 miljoen euro voor kapitalisaties en 99 miljoen euro voor combimobiliteit) werd bijgevolg integraal overgedragen naar 2020. De toelichting bij het beleidsdomein MOW bevat echter geen informatie over dit artikel zodat het niet duidelijk is voor welke participaties de kredieten zullen worden gebruikt.

Hoewel het inzetten op combimobiliteit volgens de toelichting voor het beleidsdomein MOW bij deze begrotingsaanpassing nog steeds een eerste belangrijke stap is op de weg naar een modal shift, missen deze begrotingsdocumenten de nodige transparantie m.b.t. de budgettaire vertaling van deze eerste stap naar concrete initiatieven en toewijzing van middelen aan de geplande maatregelen.

Budgettaire impact Oosterweelproject

Voor de realisatie van het Oosterweelproject heeft de Vlaamse Regering met Lantis een taakstellend budget van 3,691 miljoen euro (prijsspeil 01/2019) afgesproken. Dat omvat de hoofdwerven van het project die buiten de begrotingsdoelstelling van de Vlaamse overheid worden gehouden. De voorbereidende werken en bijkomende projectuitgaven vallen binnen de begrotingsdoelstelling en worden ook met tolinkomsten afbetaald. Voor de leefbaarheidsprojecten en de overkapping heeft de Vlaamse Regering een eerste pakket projecten ter waarde van 1.250 miljoen euro principieel aanvaard. Lantis zal de meeste van die projecten binnen het Oosterweelproject realiseren. Daarvoor werd een tweede taakstellend budget van 915,5 miljoen euro toegewezen aan Lantis. De hoofdwerven op linkeroever zijn gestart in februari 2018 en zouden klaar zijn in 2025. De effectieve werken op rechteroever zouden in 2021 starten na het verkrijgen van de bouwvergunning. Volgens de huidige planning zullen de werken op rechteroever klaar zijn in 2030.

De aangepaste begroting 2020 van Lantis voorziet in 247,7 miljoen euro aan vereffeningskredieten voor wegenbouwkundige werken. Naast de voorbereidende werken en studies die in 2020 doorlopen (49,1 miljoen euro), voorziet de aangepaste begroting 2020 in 101,7 miljoen euro voor de hoofdwerven van Oosterweel, die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden (-70,0 miljoen euro ten opzichte van de initiële begroting 2020). Het betreft zowel werken linkeroever als werken voor de Scheldetunnel, de verkeerstechnische installaties als de werken rechteroever.

Het Rekenhof merkt op dat de begroting 2020 van Lantis voor de hoofdwerven van het Oosterweelproject 101,7 miljoen euro omvat, zowel in beleids- als vereffeningskredieten. De gunning van de overheidsopdrachten voor de Scheldetunnel en de technische installaties (samen ge-

raamd op 840,4 miljoen euro) zal volgens de huidige planning hoogstwaarschijnlijk in 2020 gebeuren. Artikel 34, §1, van de VCO stelt dat verbintenissen moeten vastgelegd worden voor het totale bedrag van de verplichtingen die eruit voortvloeien, ongeacht de uitvoeringstermijn. De vastleggingskredieten 2020 van Lantis moeten dus minstens worden verhoogd tot het vermoedelijke gunningsbedrag van de werken die in 2020 definitief worden toegewezen. In 2021 zou dan de gunning volgen van de hoofdwerken op de rechteroever. De gelijkschakeling van de vastleggings- en de vereffeningskredieten voor het Oosterweelproject vormt niet alleen een inbreuk tegen de VCO, maar vertekent ook de informatiewaarde van de begroting van Lantis ten aanzien van het Vlaams Parlement.

Geïntegreerd investeringsprogramma (GIP)

Het Rekenhof stelt nog steeds vast dat de geplande investeringen voor het lopende begrotingsjaar binnen het beleidsdomein MOW in een aantal gevallen slechts in beperkte mate worden toegelicht. Het vestigt er opnieuw de aandacht op dat het geïntegreerd investeringsprogramma (GIP) meer duidelijkheid zou kunnen verschaffen over de aanzienlijke investeringskredieten bij de diverse entiteiten van het beleidsdomein. In enkele gevallen verwijst de toelichting bij het beleidsdomein MOW ook naar dit GIP voor meer details over de geplande investeringen. Volgens de timing van de GIP-cyclus vermeld in de betrokken omzendbrief moest het programma op 15 maart de goedkeuring van de bevoegde minister krijgen. Het programma is echter niet toegevoegd aan de begrotingsdocumenten.

Het GIP moet een overkoepelend meerjarig overzicht bieden van de investeringen in vracht- en personenverkeer, openbaar vervoer, fietsen, binnenvaart en waterbeheersing, en moet het mogelijk maken deze investeringen optimaler (gerichter en efficiënter) te plannen en beter af te stemmen op de beleidsdoelstellingen en prioriteiten. Het programma zou dus in het algemeen voor een grotere transparantie van de begroting van het beleidsdomein MOW kunnen zorgen. Het Rekenhof dringt er daarom opnieuw op aan het GIP toe te voegen aan de begrotingsdocumenten, zodat kan nagegaan worden of de investeringskredieten in de begroting afgestemd zijn met de geplande projecten.

Vlaams Infrastructuurfonds (VIF) - MBU-3MFH2LB-WT - Investeringsopportuniteiten MOW

Naar aanleiding van het Vlaamse regeerakkoord dat bijkomende investeringsbudgetten voor beleidsdomein MOW beloofde, verhoogde de initiële begroting 2020 de vastleggingskredieten tot 54,9 miljoen euro (+40 miljoen euro) en de vereffeningskredieten tot 7,5 miljoen euro (+4 miljoen euro). Bij de begrotingsaanpassing 2020 worden deze verminderd naar respectievelijk 20,2 miljoen euro en 0,3 miljoen euro. De toelichting gaf geen verdere informatie over de opportuniteiten waarvoor deze kredieten zullen worden benut. Dit artikel werd initieel in 2018 gecreëerd, en ook bij de vorige begrotingen was het niet duidelijk waarvoor de kredieten zouden worden gebruikt. Zowel in 2018 als in 2019 werden vanuit dit artikel enkel herverdelingen uitgevoerd, en werden dus geen investeringen rechtstreeks aangerekend. Deze werkwijze zorgt voor een gebrek aan transparantie van de begroting en gaat in tegen het specialiteitsprincipe. Aangezien het artikel gebruikt wordt als een provisieartikel, is de classificatie als WT-artikel niet terecht.

4.9 Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur

ICT infrastructuur

De Vlaamse overheid investeert naar aanleiding van de COVID-19-crisis 15,1 miljoen euro in de ICT-infrastructuur van de eigen instellingen en van de lokale overheden. Van dat bedrag is 11,2 miljoen euro bedoeld voor versnelde investeringen met betrekking tot de digitale werkplek en basisinfrastructuur; 2,2 miljoen euro moet de lokale cyberveiligheid maximaliseren en 1,7 miljoen euro is bedoeld voor de ICT bij het Agentschap voor Overheidspersoneel (AgO). Het Rekenhof stelt vast dat deze uitgaven niet voldoen aan de voorwaarden die de Europese Commissie oplegt (tijdelijke en gerichte ondersteunende maatregelen voor bedrijven en werknemers). Ook de projectsubsidie van 0,3 miljoen euro aan het Agentschap voor Integratie en Inburgering, voor de uitrol van het proefproject rond digitale ondersteuning van opleidingstrajecten inburgering voldoet niet aan de voorwaarden.

4.10 Beleidsdomein Omgeving

Internationaal beleid - QBo-1QCE2OB-WT

De aangepaste begroting 2020 verhoogt het krediet met 7,1 miljoen euro tot 7,9 miljoen euro voor de verdere invulling van het Vlaamse engagement in het kader van de internationale klimaatfinanciering voor de evaluatieperiode 2016-2020. In het intra-Belgische *Samenwerkingsakkoord Interne Lastenverdeling 2013-2020* ging Vlaanderen de verbintenis aan om in deze periode jaarlijks 14,5 miljoen euro in betalingen te realiseren voor een totaalbedrag van 58 miljoen. Volgens de gemaakte afspraken in het kader van de Vlaamse Klimaattop in 2016 komt 25 miljoen euro van het voorziene totaalbedrag uit het Vlaamse klimaatfonds. Het overige deel, 33 miljoen euro, zou komen van andere bronnen. Uit het klimaatfonds is eind 2019 30,8 miljoen vastgelegd en grotendeels vereffend. Uit de beleids- en begrotingstoelichting *Omgeving* blijkt dat er binnen het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen een budget voorzien is van 5,1 miljoen euro in het kader van dezelfde verplichting. Gelet op het einde van de evaluatieperiode, is het wenselijk om in de toelichting te duiden in welke mate, en vanuit welk beleidsdomeinen, het resterende engagement van 11,5 miljoen wordt ingevuld.

Compensatie renovatiepremie (QFo-1QDG2RA-WT) naar VMSW

De aangepaste begroting gaat voor de renovatiepremie uit van constant beleid en raamde geen nieuwe kredietbehoefte. Nochtans was er bij de uitvoering van 2018 en 2019 een significante onderbenutting en is de regelgeving dermate aangepast dat dit een impact zal hebben op de uitvoering van 2020. Met ingang van 1 februari 2019 werd de regel van twee aanvragen versoepeld voor de lagere inkomensgroepen, die vier categorieën van werken samen kunnen aanvragen. Deze maatregel heeft niet onmiddellijk geleid tot veel extra aanvragen in 2019, waarschijnlijk door de onbekendheid van de nieuwe regelgeving. De (overkoepelende) renovatiepremie is de grootste toelage aan particulieren in het beleidsveld Wonen (normaal ongeveer 100 miljoen euro) en de BBT rapporteert geen raming van de kredietbehoefte. Deze zogenaamde gesloten enveloppes zijn spaarpotten geworden van waaruit meer gecompenseerd en herverdeeld wordt dan vanuit het eigenlijke provisieartikel QFo-1QDG2TC-PR van het beleidsveld Wonen.

De aangepaste begroting 2020 compenseert 30 miljoen euro aan vastleggings- en vereffeningskredieten van de renovatiepremie naar de VMSW voor de energetische renovatie van sociale huurwoningen. Dit vereist nog een aanpassing van het besluit van de Vlaamse Regering van 2 december 2011 houdende de subsidiëring van sociale huisvestingsmaatschappijen voor uitgaven met betrekking tot rationeel energiegebruik en groene warmte. De VMSW verwacht pas in 2021

een eerste betaling. Het Rekenhof herhaalt dat de vereffeningskredieten steeds in overeenstemming moeten zijn met de geraamde betaalverplichtingen van het begrotingsjaar.

COVID-19-maatregelen

De extra kost voor de COVID-19-maatregelen in verband met huurprijsverlaging en geschorste uithuiszettingen is geraamd op 1,5 miljoen euro. De geraamde meerkost voor de maatregel geschorste uithuiszettingen op zich bedraagt al 1,5 miljoen euro²⁹. Hierdoor gaat de Vlaamse Regering ervan uit dat de verlaging van de huurprijs geen enkele kost voor de sociale huisvestingsmaatschappen en de overheid met zich brengt.

DAB Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed

Overeenkomstig artikel 109 van de VCO kunnen diensten met afzonderlijk beheer enkel bij decreet worden opgericht. De VCO bevat geen (expliciete) bepaling inzake de afschaffing ervan, maar gelet op artikel 109 wordt aangenomen dat die bevoegdheid ook aan de decreetgever toebehoort. De afschaffing moet nog decretaal worden geregeld.

²⁹ Volgens toelichting BVR 27 maart 2020.

Bijlage 1:
Formele opmerkingen

Formele opmerkingen bij de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2020

INHOUD

1	Ontwerp van middelenbegroting	39
1.1	Decreetsbepalingen	39
1.2	Beleidsdomein Financiën en Begroting	39
1.3	Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur	39
2	Ontwerp van uitgavenbegroting - decreetsbepalingen	41
3	Ontwerp van uitgavenbegroting - krediettabel	43
3.1	Beleidsdomein Onderwijs en Vorming	43
3.2	Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken	43
3.3	Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur	43
3.4	Beleidsdomein Omgeving	44
4	Begrotingen van DAB's, VOI's en agentschappen	45
4.1	Beleidsdomein Onderwijs en Vorming	45
4.2	Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken	45
4.3	Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur	45
4.4	Beleidsdomein Omgeving	45
5	Toelichtingen	46
5.1	Beleidsdomein Financiën en Begroting	46
5.2	Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie	47
5.3	Beleidsdomein Onderwijs en Vorming	47
5.4	Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	47
5.5	Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport, Media	48
5.6	Beleidsdomein Werk en Sociale Economie	48
5.7	Beleidsdomein Omgeving	48

1 Ontwerp van middelenbegroting

1.1 Decreetsbepalingen

Artikel 7

Onder de vermeerderingen is ten onrechte het totaal van de leningen opgenomen, vermeld onder titel III van dit decreet (6.934,6 miljoen euro). De administratieve middelenbegroting maakt melding van een vermeerdering van 4.008,2 miljoen euro.

1.2 Beleidsdomein Financiën en Begroting

CBo-9CEGABA-OP

De aangepaste begroting 2020 voorziet voor het Vlaams Pensioenfonds in 9,5 miljoen euro als terugbetaling van kapitaal. Bij de controle van de algemene rekening gaf de administratie nochtans mee dat de terugbetalingen van beleggingen niet meer werden aangerekend op de begroting. In zijn antwoord stelde het departement Financiën en Begroting nu - in tegenstelling tot zijn replek bij de controle op de algemene rekening - dat het dit bedrag toch zal aanrekenen op de begroting. De handleiding van de aanrekeningsregels¹ dient dus in die zin aangepast te worden.

1.3 Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur

Fonds Onroerende Goederen

De geraamde ontvangsten op begrotingsartikel PHo-9PKATQB-OW stijgen met 7,8 miljoen euro. De BBT verwijst naar de niet-gerealiseerde verkoop van drie gebouwen in 2019 en de toevoeging van twee extra gebouwen op de verkooplijst. De som van de geraamde bedragen voor die vijf gebouwen is echter 8,0 miljoen euro, zoals blijkt uit de volgende tabel.

Tabel 1 – Overzicht verkoopwaarden (in miljoen euro)

	2019 initieel	2019 aangepast	2020 aangepast
Zarren	0,8	0,8	0,4
Anderlecht	5,9	4,7	5,8
Tongeren	0,7	0,7	0,5
Sint-Lambrechts-Woluwe	-	-	0,8
Kortrijk	-	-	0,5
Totaal	7,8	6,2	8,0

Bron : Rekenhof - BBT

Het Rekenhof heeft vragen bij de geraamde waarde over de verschillende begrotingsrondes. De ramingen voor Zarren en Tongeren bleven gelijk in 2019 en dalen nu significant met respectievelijk 47% en 33%. Voor het gebouw in Anderlecht was er bij de begrotingscontrole 2019 een daling met 20%, in vergelijking met de initiële begroting 2019, maar die daling wordt

¹ <https://handleidingboekhoudregels.vlaanderen.be/sites/default/files/Aanrekeningsregels%20over-sie%2027122019.pdf>.

in de begrotingscontrole 2020 nagenoeg volledig teruggedraaid. De grote schommelingen roepen vragen op naar de onderbouwing van deze ramingen.

2 Ontwerp van uitgavenbegroting - decreetsbepalingen

Ontbrekende verantwoordingen

De begrotingsinstructies leggen ook voor de aangepaste begroting 2020 de nadruk op het belang van verantwoording bij artikelen. Het Rekenhof merkt echter op dat sommige artikelen of onderdelen ervan niet zijn verantwoord².

Artikel 1 tot en met 6

Het totaal aan vermeerderingen en verminderingen van vastleggingskredieten opgesomd in artikelen 1 tot en met 6 (3.535,4 miljoen euro) verschilt van het totaal aan vermeerderingen weergegeven in de administratieve uitgavenbegroting (3.566,0 miljoen euro).

Volgens de verantwoording wordt, om dubbeltellingen te vermijden, het vastleggingskrediet vermeld onder artikel 3 gecorrigeerd met het bedrag van de leningsmachtigingen aan de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) en het Vlaams Woningfonds (VWF). De verantwoording zou op een transparante wijze een becijferde verklaring voor dit verschil moeten bieden.

Artikel 8

Soms blijft de kwaliteit van de verantwoordingen ondermaats. Zo wordt de opname van een bepaald begrotingsartikel onder het aangepaste artikel 8, §2, van de initiële uitgavenbegroting verantwoord door de mededeling dat *met deze decreetbepaling de niet belaste krediet-saldi op het eind van het jaar worden overgedragen en toegevoegd aan de kredieten van het volgend jaar*. Dit is een beschrijving van wat het artikel doet, maar motiveert niet waarom het betrokken begrotingsartikel onder de uitzonderingsbepaling van artikel 8, §2, moet worden opgenomen.

Artikel 14

Artikel 14 vermeldt een machtiging voor het VWF van 0,26 miljoen euro, terwijl de machtiging 499,26 miljoen euro bedraagt.

Artikel 47

Het uitgaven decreet machtigt het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) om voor 35,59 miljoen euro verbintenissen vast te leggen in het kader van de kapitaalcomponent van de strategische forfaits aan ziekenhuizen die al een principieel akkoord ontvingen³. De aangepaste begroting voorziet echter in 35,76 miljoen euro aan verbintenissen.

Dubbele decretale basis

In artikel 11 van het ontwerp van uitgavendecreet wordt de oorspronkelijke tabel met de opsomming van de subsidies die een noodzakelijke decretale basis ontbreken, vervangen. De

² Bijvoorbeeld de artikelen 45 en 46.

³ Zoals bepaald in het besluit van de Vlaamse Regering van 18 maart 2011 tot regeling van de alternatieve investeringssubsidies.

opsomming omvat diverse subsidies uit het beleidsdomein Omgeving waarvan de aanrekening voorzien is op een variabel krediet (begrotingsfonds) en waarvan de specifieke uitgaven bepaald worden door het organieke decreet dat het begrotingsfonds heeft opgericht⁴.

Ondersteuning maatregelen en projecten richting een klimaat-vriendelijke samenleving (Klimaatfonds)	QBo-1QHE4IB-WT
Ondersteuning provincies en gemeenten voor aankoop terreinen voor bosaanleg (Bossencompensatiefonds)	QDo-1QCE4FD-WT
Ondersteuning VZW's en gezinnen voor aankoop terreinen voor bosaanleg (Bossencompensatiefonds)	QDo-1QCE4FD-WT
Ondersteuning maatschappijen en verenigingen in het kader van jacht en faunabeheer (Jachtfonds)	QDo-1QCE4FE-WT

Door de opname onder artikel 11 wordt een dubbele decretale basis gecreëerd, waarvan de noodzaak niet duidelijk is. Als een subsidie dient aangerekend te worden op een variabel krediet, is de aanpassing van het oprichtingsdecreet van het begrotingsfonds de transparantste en geschiktste werkwijze, aangezien het decreet uitdrukkelijk dient te omschrijven welke *specifieke* ontvangsten kunnen dienen voor welke *specifieke* uitgaven⁵. Het is wenselijk de subsidies waarvoor al een decretale basis aanwezig is, te schrappen uit het ontwerp.

⁴ Artikel 15, §2, Vlaamse Codex Overheidsfinanciën.

⁵ Artikel 15, §2, Vlaamse Codex Overheidsfinanciën.

3 Ontwerp van uitgavenbegroting - krediettabel

3.1 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

Begrotingsartikel FDo-1FGD2GL-WT - specifieke ondersteuning

Op dit begrotingsartikel is er ten opzichte van de begrotingsopmaak 2020 een wijziging van -143 duizend euro. Deze wijziging is samengesteld uit:

- een bijstelling van de index (-23 duizend euro);
- een compensatie naar begrotingsartikel FDo-1FAD2ZZ-LO (-174 duizend euro);
- een bijstelling van de overflow voor Naric (+54 duizend euro).

De inhoudelijke toelichting van de kredietevoluties vermeldt *andere bijstellingen* van 77 duizend euro, bestaande uit:

- +23 duizend euro voor de Raad;
- +54 duizend euro voor Naric.

Deze bijstelling voor de Raad is niet terug te vinden in de kredietevolutie.

3.2 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Leefbaarheidsprojecten R1 Antwerpen - MBo-1MHH2RD-WT - Aanwending ruiterwerking

Vanaf de initiële begroting 2020 dient de voorziene aanwending van de overgedragen beleidskredieten toegelicht te worden. De algemene toelichting vermeldt in tabel 4-2 – *Ruiterwerking voor beleidsdomein MOW* voor 2020 een aanwending van 90,7 miljoen euro aan overgedragen vastleggingskredieten. Hetzelfde bedrag wordt ook in aanmerking genomen voor de berekening van de samenstelling van de beleidskredieten. Een detailtabel van de samenstelling per beleidsdomein van deze ruiterwerking vermeldt voor artikel *MBo-1MHH2RD-WT – Leefbaarheidsprojecten in de stedelijke zones rond de ring om Antwerpen* een ruiteraanwending van 15,7 miljoen euro. De toelichting bij het beleidsdomein MOW vermeldt voor hetzelfde artikel echter een ruiteraanwending van 16,1 miljoen euro.

3.3 Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur

PJo-1PGI2EV-WT (Begrotingsfonds werking volwassenenonderwijs) en FDo-1FFD2FB-WT (Werking volwassenenonderwijs).

Gedurende de voorbije jaren financierde de cel Brussel het volwassenenonderwijs (633 duizend euro). Deze middelen zijn bestemd voor de vrijstelling inschrijvingsgeld voor wie in Brussel woont en een cursus Nederlands tweede taal (NT2) volgt.

De initiële begroting 2020 voorzag in een toelage naar het begrotingsfonds *Fonds Volwassenenonderwijs*. Een begrotingsfonds kan echter niet gespijsd worden met een toelage vanuit de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Om dat te remediëren, bevat de begrotingsaanpassing 2020 twee nieuwigheden. Ten eerste machtigt artikel 20 van de algemene uitgavenbegroting de regering het vastleggingskrediet onder PJo-1PGI2EV-WT (*Begrotingsfonds werking volwassenenonderwijs*) over te schrijven naar FDo-1FFD2FB-WT (*Werking volwassenenonderwijs*). Ten tweede wordt voorgesteld de uitgaven niet meer aan te rekenen op een IS-artikel (PJo-1PGI2EV-IS), maar op een WT-artikel (PJo-1PGI2EV-WT).

De voorgestelde aanpassingen blijven een ingewikkelde constructie voor wat in essentie neerkomt op een verhoging van het budget volwassenenonderwijs met 633 duizend euro. Dat is het eenvoudigst te realiseren door op permanente basis de kredieten cel Brussel te verminderen en die van het volwassenenonderwijs te verhogen.

De verandering van een IS-artikel naar een WT-artikel neemt niet weg dat de toegekende middelen aan het volwassenenonderwijs een toelage zijn en die mag niet gestort worden aan een begrotingsfonds.

3.4 Beleidsdomein Omgeving

QFo-1QDG5QL-IS

De begroting van Wonen-Vlaanderen voorziet in een uitgave aan het Garantiefonds voor Huisvesting. In tegenstelling tot de uitvoering van de begroting 2019, wordt niet in een vastleggingskrediet voorzien.

Vlaams klimaatfonds - QBo-1QHE4IY-IS

Het begrotingsartikel QBo-1QHE4IY-IS (Klimaatfonds) voorziet in een interne stroom van 35,9 miljoen euro naar het Hermesfonds ter uitvoering van de bescherming inzake carbon leakage. De beleids- en begrotingstoelichting Klimaat verstrekt geen bijkomende onderbouwing over de becijfering van de prefinanciering vanuit het Hermesfonds, waardoor het moeilijk in te schatten is of de voorziene interne stroom naar het Hermesfonds afdoende is voor de geprefinancierde bedragen.

4 Begrotingen van DAB's, VOI's en agentschappen

4.1 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

Vlaamse Interuniversitaire Raad - VLIR

De aangepaste begroting van de VLIR raamt ontvangsten van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking die worden doorgestort naar de Vlaamse universiteiten en hogescholen. Deze inkomensstromen worden vanaf 2019 ESR-matig verwerkt als doorstortingen aan partnerinstellingen om dubbeltellingen bij de consolidatie te vermijden. De VLIR dient deze middelen niet meer op te nemen in de eigen begroting, omdat de Vlaamse universiteiten en hogescholen deze middelen al ESR-matig aanrekenen alsof ze rechte reeks ontvangen werden van de betrokken FOD.

4.2 Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

VIF – MDU-3MHH2RC-WT – FFEU en artikel 9 kredietoverdrachten.

Artikel MDU-3MHH2RC-WT – *Investerings weginfrastructuur - FFEU* bevat 46,3 miljoen euro aan vereffeningskredieten voor investeringen in fietspaden, gevaarlijke punten, missing links en verkeerslichtenbeïnvloeding. De beleidskredieten zijn afkomstig van het onbelast saldo aan vastleggingskredieten die eind 2019 via een begrotingsruiter werden overgedragen, en waarvan 37 miljoen euro zou worden aangewend in 2020. Het verdient aanbeveling om de toewijzing van de beschikbare kredieten naar investeringen in fietspaden, gevaarlijke punten, missing links en verkeerslichtenbeïnvloeding te specificeren in de toelichting bij dit artikel.

De overdrachtsbepaling voor de ex-FFEU-kredieten onder artikel 9, waarmee overdrachtsartikel 8 van de initiële begroting wordt vervangen, bevat in de tabel onder §3: *FFEU – Investeringsopportuniteiten - artikel MBU-3MEH2EC-WT*. Het is niet duidelijk of het gaat om het artikel MBU-3MFH2LB-WT, dat als omschrijving *Inspelen op (investerings)opportuniteiten binnen het beleidsdomein MOW* heeft, of om het vermelde artikel MBU-3MEH2EC-WT, dat echter als omschrijving *Basisbereikbaarheid - Combimobiliteit en cofinanciering spoor meedraagt*.

4.3 Beleidsdomein Kanselarij en Bestuur

Muntpunt

Het hoofdsomgedeelte van de erfpachtvergoeding Muntpunt wordt volgens een afbetalingstabel aangerekend op begrotingsartikel PJo-1PGI2ED-LE (*Vergoedingen en onderhoud van onroerende goederen van de Vlaamse Overheid*). In 2020 bedraagt de terug te betalen hoofdsom 1.056.046,74 euro. De begrotingsaanpassing strekt ertoe de kredieten te verlagen van 1.065 duizend euro naar 1.056 duizend euro. Het krediet in de begroting is een plafondbedrag, zodat de hoofdsom niet integraal aangerekend kan worden.

4.4 Beleidsdomein Omgeving

Vitare

De vereffening van de sociale huisvestingsmaatschappij Vitare is nog steeds niet afgesloten. Voor Vitare had dus in deze begrotingsaanpassing 2020 een begroting moeten opgenomen worden, maar dit is niet gebeurd.

5 Toelichtingen

5.1 Beleidsdomein Financiën en Begroting

CBo-6CEBLBA-OL - Nieuwe leningen in 2020 – 6.934,6 miljoen euro

De toelichting vermeldt dat er voor *nieuwe financieringen op lange termijn in 2020 22,4 miljoen wordt ingeschreven ofwel een stijging met 0,4 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2020. Hiervan is*

- *13,4 miljoen euro bestemd voor de financiering van het tekort dat als gevolg van de COVID-19-crisis geraamd wordt op 4,1 miljard euro;*
- *4,6 miljoen euro voor VMSW;*
- *1,8 miljoen euro voor VWF;*
- *1,4 miljoen euro voor de financiering van de kaseffecten van niet-ESR aanrekenbare uitgaven;*
- *0,9 miljoen euro voor de financiering van esr-8 uitgaven.*

De toelichting maakt geen rechtstreekse link tussen het geraamde te financieren bedrag voor 2020 (6,9 miljard euro) en de geraamde rentekost voor deze nieuwe leningen, maar berekent de rentekost volgens de bestemming voor deze nieuwe leningen (zie cursieve tekst hierboven).

Het is transparanter om te vertrekken van de tabel 8-7 – *Financieringsbehoeften ministerie* uit de algemene toelichting en per component de geraamde rentekost te vermelden. Het departement Financiën en Begroting bezorgde informeel wel de link tussen deze tabel en de raming van de rentekost. De rentekost wordt berekend op een lager bedrag dan het geraamde te financieren bedrag (6,3 miljard euro). Dit zal volgens het departement opgevangen worden via de kredietlijn op de zichtrekening.

Het Rekenhof beveelt aan om deze berekening op te nemen in de BBT met een duidelijke link tussen de componenten van het te financieren bedrag en de geraamde rentelast.

CBo-1CBG2AG-PR

De inhoudelijke toelichting van de kredietevolutes verwijst naar de provisie Sluis Zeebrugge, terwijl de provisie is aangelegd voor de aankoop van hernieuwbare energiestatistieken in het kader van het behalen van de Europese 2020-doelstelling inzake hernieuwbare energie.

Te consolideren instellingen – rente-uitgaven

De totale rente-uitgaven voor de te consolideren instellingen blijven min of meer op hetzelfde peil als bij de begrotingsopmaak 2020 (326 miljoen euro). Voor 2 componenten binnen dit bedrag is er een belangrijke verschuiving. Bij de begrotingsaanpassing wordt nu ook de rente van de erkende kredietmaatschappijen correct mee opgenomen (13,1 miljoen euro) naar aanleiding van een opmerking bij het Rekenhofonderzoek van de initiële begroting 2020.

Voor de rente van de universiteiten en hogescholen is er een daling van de rentekredieten van 15,3 miljoen euro (van 27,7 naar 12,4 miljoen euro). Dit is grotendeels te wijten aan de daling van de rentekredieten bij de VUB van 17,2 miljoen euro naar 1,7 miljoen euro. De reden van deze daling werd niet gegeven.

5.2 Beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie

Fonds Flankerend Economisch en Innovatiebeleid (Hermesfonds)

De BBT vermeldt soms andere bedragen dan opgenomen in de begroting van de entiteit. Dit is onder meer zo voor de volgende begrotingsartikelen.

Tabel 2 – Overzicht verschillen (in duizend euro)

Begrotingsartikel	Toelichting	BBT	Tabel
ECH-1ECB5DR-IS	VEK	3.397	6.437
ECH-1ECB2FA-WT	VAK	78	198
ECH-1ECB5FA-WT	VEK	25.360	25.760
ECH-1EFB5NP-IS	VEK	170	-

5.3 Beleidsdomein Onderwijs en Vorming

GO!

Volgens de algemene toelichting nemen de ESR-ontvangsten toe met 11,3 miljoen euro. Aan gezien deze niet leiden tot evenredige ESR-uitgaven, is er bij de begrotingsaanpassing een positieve impact op het vorderingensaldo van 8,1 miljoen euro. Volgens een berekening van het Rekenhof bedraagt de toename van de ESR-ontvangsten 10,7 miljoen euro, waardoor de positieve impact op het vorderingensaldo 7,5 miljoen euro bedraagt. Het is wenselijk om in de algemene toelichting aan te geven hoe dergelijke evoluties tot stand komen, om te vermijden dat mutaties op een verschillende manier berekend worden.

GO! – AGION – Universiteiten en hogescholen

De toelichting bij de begroting van het GO!, AGION en de universiteiten en hogescholen, zoals opgenomen in de beleids- en begrotingstoelichting, is eerder een algemene beschrijving en biedt daarom weinig informatieve waarde.

5.4 Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

VIPA

De opgenomen informatie in de algemene toelichting wat betreft de ziekenhuisfinanciering, is niet volledig correct. De voorziene uitgaven dalen met 7,6 miljoen euro in plaats van met 11,6 miljoen euro. Er ontbreekt bovendien een element in de opsomming, namelijk de afname van de uitgaven strategische forfait met 1,3 miljoen euro.

VAPH

Bij begrotingsartikel GHo-AGGF2RE-WT (VAPH) wordt er 11 duizend euro overgeheveld naar begrotingsartikel GHo-AGGF2RY-IS; dit artikel moet begrotingsartikel GHo-AGGF2ZZ-IS zijn.

Opgroeien Regie (Kind & Gezin) – groeipakket

De kredieten voor het groeipakket werden bijgesteld met 63,2 miljoen euro, wat te beperkt werd toegelicht in de BBT.

5.5 Beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport, Media

Projectsubsidies kunstensector

De algemene toelichting stelt dat eenmalig 4 miljoen euro aan bijkomende middelen wordt voorzien ter financiering van de tweede aanvraagronde van projecten en beurzen voor kunstorganisaties en kunstenaars. Uit de jaar-op-jaar-mutatie van het begrotingsartikel *HBo-1HCA2DA-WT KUNSTEN Projectmatige ondersteuning van de kunstensector* blijkt dat dit geen nieuw beleid is, maar dat het gaat om een terugdraaiing van de opgelegde besparingen van projectsubsidies kunsten bij de initiële begroting 2020, die met ongeveer 60% daalden (van 8,5 miljoen euro in 2019 naar 3,4 miljoen euro in 2020).

5.6 Beleidsdomein Werk en Sociale Economie

Departement WSE

De BBT vermeldt voor het begrotingsartikel *JBo-1JDB2EA-WT – Dienstencheques* een toename van 3,4 miljoen euro voor de groeiprognoze van de gesubsidieerde dienstencheques, en 12,0 miljoen euro voor de nieuwe aanrekeningsmethodiek, waardoor de creditnota's voor de vervallen dienstencheques niet langer als minkost worden meegerekend. Deze toenames zijn niet correct: ze bedragen respectievelijk 7,26 en 8,66⁶ miljoen euro. De algemene toelichting neemt dezelfde, foutieve bijstellingen op.

VDAB

De toelichting bij de VDAB-begroting voor de *ISE Activering (Werk)*, ESR-code 43.40, vermeldt een daling van de kredieten voor wijk-werken van 3,69 miljoen euro. De begrotingstabel vermeldt de correcte daling, namelijk 0,74 miljoen euro.

De begrotingstabel van de VDAB neemt de desinvesteringen ESR-code 76 (10,96 miljoen euro) op onder *ISE JF Competenties*. De BBT licht deze desinvesteringen toe onder *ISE JC Activering (Werk)*.

5.7 Beleidsdomein Omgeving

Machtigingen VWF en VMSW

De aangepaste begroting 2020 voorziet in een leningsmachtiging van 519,3 miljoen euro voor het VWF en 1.543,8 miljoen euro voor de VMSW. Tabel 4-9 van de algemene toelichting meldt 2.090,0 miljoen euro aan beleidskredieten voor het hele beleidsdomein Omgeving. Het is echter onduidelijk of de leningsmachtigingen opgenomen werden in deze beleidskredieten.

Huurpremie en huursubsidie

De algemene toelichting vermeldt op pagina 58 dat *de budgettaire noden inzake de instroom aan erkende vluchtelingen toenemen met 1,4 miljoen euro bij de begrotingsaanpassing 2020 ten opzichte van de begrotingsopmaak 2020*. De toelichting vermeldt echter niet dat het om huursubsidies en -premies gaat.

⁶ Vervallen dienstencheques werden in de initiële begroting 2020 voor 8,66 miljoen euro in mindering gebracht van het uitgavenartikel *JBo-1JDB2EA-WT*. Vanaf de aangepaste begroting 2020 is dit bedrag, overgeheveld naar het ontvangstenartikel *JBo-9JDBAEE-OW*, en is dit, na rectificering, geraamd op 12,0 miljoen euro.

QFo-1QDG2TC-PR

Dit provisioneel krediet binnen het beleidsveld Wonen is toegelicht in de BBT als een krediet om *nieuwe beleidsinitiatieven binnen het beleidsveld Wonen te financieren*. Dit provisioneel krediet wordt niet alleen voor nieuwe beleidsinitiatieven binnen het beleidsveld Wonen aangewend, maar vooral ter aanvulling van de bestaande kredieten. De toelichting in de BBT is dan ook te beperkend.

QBo-1QCE2ND-WT

De BBT Omgeving geeft geen inhoudelijke toelichting over de kredietevolutie van het vastleggings- en vereffeningskrediet van het begrotingsartikel QBo-1QCE2ND-WT.

Verkeerde ISE-code in BBT Dierenwelzijn

Volgens de BBT omvat het beleidsveld Dierenwelzijn slechts 1 ISE: *ISE Dierenwelzijn met begrotingscode F*. Volgens de definiëring van het uitgavendecreet dient de betrokken ISE-code M te zijn en niet F.

QEO-9QEETKE-OW

De BBT Energie vermeldt *Zie ook QEO-9QEBTKE-OW met daarin de ontvangsten voor het Europees gesubsidieerde 'BE-REEL!'-project*. Begrotingsartikel QEO-9QEBTKE-OW wordt niet opgenomen in de aangepaste begroting 2020 en dient vervangen te worden door QEO-9QEETKE-OW.

Inconsistentie tussen de administratieve uitgaventabel en de BBT Energie

Het Rekenhof stelt bij begrotingsartikel QEO-1QEE2KL-WT een inconsistentie vast tussen de krediettabel administratieve uitgavenbegroting en de BBT. Het begrotingsartikel QEO-1QEE2KL-WT voorziet in een budget voor de aankoop van hernieuwbare energiestatistieken in het buitenland ter invulling van de Europese 2020-doelstelling inzake hernieuwbare energie. De administratieve uitgaventabel gebruikt hiervoor bovenstaand begrotingsartikel QEO-1QEE2KL-WT. De BBT daarentegen gebruikt onterecht het begrotingsartikel QEO-1QEE4KL-WT voor het Energiefonds. De betrokken uitgaven hebben geen betrekking op het Energiefonds.

Onduidelijk/niet correct programma voor provisie voor aankoop hernieuwbare energiestatistieken

De provisie van 50 miljoen euro vastleggingskrediet en 25 miljoen euro vereffeningskrediet, die wordt aangelegd onder begrotingsartikel CBo-1CBG2AG-PR voor de aankoop van hernieuwbare energiestatistieken, is vastgesteld bij het beleidsdomein Financiën en Begroting. Het is onduidelijk waarom deze provisie wordt aangelegd bij beleidsdomein Financiën en Begroting en niet bij beleidsdomein Omgeving.

Inconsistentie tussen de krediettabel DAB Minafonds en de toelichting kredietevolutie in de BBT Omgeving

Op begrotingsartikel QBX-3QCE2NJ-WT financiert de VLM de vergoedingen (inclusief beheerovereenkomsten) ingevolge gebiedsgerichte verscherpingen ter uitvoering van het mest-decreet en het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen. Op het begrotingsartikel was bij de initiële begroting 2020 in een overflow voorzien van 8,7 miljoen euro. De overflow stond niet vermeld in de overeenstemmende tabel van de DAB Minafonds.

De begrotingsaanpassing neemt de overflow nu wel op in de tabel minus de voorziene correctie bij begrotingsaanpassing van 88 duizend euro. Hierdoor is er geen overeenstemming tussen de inhoudelijke toelichting van de kredietevolutie in de BBT Omgeving en de tabel van de begrotingsaanpassing 2020 van de DAB Minafonds.

Aanrekening op een begrotingsartikel met foutieve ESR-aggregatie

Uit de inhoudelijke toelichting bij de kredietevolutie van artikel QDX-3QCE2FA-WT blijkt een compensatie van 2 miljoen euro naar artikel QBX-3QCE2FY-IS als bijkomend budget voor de grondenbanken *Bosuitbreiding, Sigma en Rivierherstel Leie*. Naar aanleiding van de implementatie vanaf 2020 van een nieuw boekingsschema voor de grondenbanken om een correctere verwerking van de aangekochte gronden in de boekhouding van de Vlaamse Gemeenschap mogelijk te maken, dienen deze bedragen ingeschreven te worden op een begrotingsartikel met een ESR-aggregatie PA. Het gaat immers niet om een dotatie, maar om een voorschot ter financiering van de aankoop van gronden die op een later tijdstip worden overgedragen aan het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Bij begrotingsopmaak 2020 is hiervoor specifiek in artikel QDX-3QCE2FA-PA voorzien. Het nieuwe bijkomende budget dient op artikel QDX-3QCE2FA-PA te staan.

Bijlage 2:
Impact van de COVID-19-maatregelen

BIJLAGE 2: IMPACT VAN DE COVID-19-CRISIS OP DE VLAAMSE BEGROTING - BEGROTINGSAANPASSING 2020

De Vlaamse Regering nam een reeks maatregelen die de impact van de COVID-19-crisis op onze maatschappij moeten milderen. Aangezien de epidemie een impact heeft op zowat alle aspecten van onze manier van samenleven, is het niet meer dan logisch dat nagenoeg alle Vlaamse beleidsdomeinen maatregelen hebben getroffen. Door de grote verscheidenheid aan maatregelen is het echter moeilijk het overzicht te bewaren. Het Rekenhof analyseerde de COVID-19-maatregelen van de Vlaamse Regering en ging na of er nog andere budgettaire effecten te verwachten zijn. Het onderstaande overzicht steunt op informatie tot en met 19 mei 2020. Niet voor alle maatregelen vond het Rekenhof voldoende onderbouwing om de impact ervan te kunnen analyseren.

1 Financiën en Begroting

1.1 Provisies

Het beleidsdomein Financiën en Begroting schrijft een specifieke coronaprovisie van 2,5 miljard euro in ter financiering van de beslissingen van de Vlaamse Regering, enerzijds om de gezondheids crisis onder controle te krijgen en anderzijds om de impact van de ermee gepaard gaande economische crisis voor de burgers en bedrijven te verzachten. De samenstelling van het bedrag is opgenomen in de bijlage 2 bij de algemene toelichting.

In de coronaprovisie is nog een aparte provisie coronanoodfonds (semi)publieke sector opgenomen, voor een bedrag van 200 miljoen euro. De bedoeling is dat gesubsidieerde bedrijven hun verliezen kunnen recupereren. Het gaat om gesubsidieerde sectoren (jeugd, media, sport, enz.) en specifieke sectoren (tuinbouw, segmenten van het toerisme, mobiliteit en openbare werken)¹.

Daarnaast werd in het kader van dringende coronamaatregelen 332,6 miljoen euro herverdeeld vanuit de beschikbare provisie voor de aanpassing van de lonen en voor uitgaven in het kader van monitoring. Per definitie werden de provisie die onder dat artikel vallen, dus niet aangewend voor de voorziene bestemming. Het gaat om: 300 miljoen euro voor de hinderpremie, 3,6 miljoen euro voor een mediacampagne en 29 miljoen euro voor de aankoop van mondkapen en beschermend zorgmateriaal.

1.2 Uitstel voor gewestelijke belastingen²

De Vlaamse Regering besliste de aanslagbiljetten onroerende voorheffing voor bedrijven vier maanden later te sturen (vanaf september in plaats van vanaf mei). Dat betekent dat ze ongeveer 1 miljard euro op een later tijdstip zal innen. Daarnaast wordt de betaaltermijn voor de verkeersbelasting en de belasting op inverterstelling voor bedrijven met vier maanden verlengd, naar zes maanden. Beide maatregelen hebben alleen een impact op de kasontvangsten, niet op de ESR-ontvangsten. De kasontvangsten tot en met februari 2021 worden immers aangerekend op begrotingsjaar 2020. De uitgestelde kasontvangsten blijven binnen dat aanrekeningsmoment, dus is er geen rechtstreekse impact op het vorderingensaldo.

¹ Stabiliteitsprogramma 2020.

² Decreet van 17 april 2019 tot tijdelijke afwijking van de Vlaamse Codex Fiscaliteit als gevolg van de coronacrisis.

De Vlaamse Regering heeft ook overige fiscale termijnen verlengd. Zo is de aangifte van nalatenschap niet meer gebonden aan de wettelijke termijn van vier maanden na overlijden. De termijn wordt verlengd tot twee maanden na het einde van de verstrengde coronamaatregelen. De Vlaamse Belastingdienst hanteert daarvoor momenteel 31 juli als einddatum, wat een algemene termijnverlenging inhoudt tot 30 september 2020. Aangezien het aanslagbiljet binnen de drie maanden na indiening van de aangifte van nalatenschap wordt verstuurd en een uiterste betaaltermijn van twee maanden na verzending geldt, zal de Vlaamse overheid het merendeel van de erfbelasting pas in 2021 kunnen innen. Dezelfde regeling geldt voor de registratiebelasting.

Nog binnen het erfrecht krijgen de erfgenamen een bijkomende maand om aandelen te waarderen. De aangifte van een nalatenschap moet de waarde van eventuele aandelen vermelden. De waardering gebeurt aan de hand van de beurswaarde, waarbij de erfgenamen een keuze kunnen maken tussen drie verschillende tijdstippen: de datum van overlijden, of één of twee maanden na overlijden. Daar komt nu een extra termijn bij van 3 maanden na overlijden. Er is in een overgangsmaatregel voorzien voor aangiftes waarvan de initiële aangiftetermijn verstreek tussen 13 maart 2020 en 21 april 2020. Als erfgenamen in die situatie een beroep willen doen op het extra moment van waardering, kunnen zij hun keuze aanpassen door een nieuwe aangifte in te dienen bij de Vlaamse Belastingdienst.

De budgettaire impact van beide maatregelen is moeilijk in te schatten. Wat de waardering van de aandelen betreft, lijkt de extra keuzemogelijkheid wel significant te zijn, aangezien de waarde van de aandelen substantieel gedaald is. Wat de verlenging van de aangiftetermijn betreft, geldt ook hier een correctie op de kasontvangsten: alles wat geïnd wordt op ten laatste 28 februari 2021, wordt toegerekend aan begrotingsjaar 2020. Alle latere betalingen worden ESR-matig op 2021 aangerekend en hebben dus een impact op het vorderingsaldo 2020.

1.3 Andere budgettaire effecten

Naar aanleiding van de COVID-19-lockdown verwacht het Rekenhof een positief effect op de fiscale uitgaven voor de dienstencheques. Gedurende minimaal acht weken werden geen dienstencheques of PWA-cheques ingeruild, wat een positief effect heeft. De toelage per dienstencheque werd wel verhoogd voor een korte periode. De netto-impact is op dit ogenblik moeilijk in te schatten. De beleids- en begrotingstoelichting meldt dat de raming van deze fiscale uitgaven steunt op de bedragen in de administratieve nota van de FOD Financiën van 10 maart 2020, waarin nog geen rekening gehouden werd met de corona-impact.

Als gevolg van de coronacrisis stijgt het tekort van de Vlaamse overheid tot meer dan 4 miljard euro. Voor 2020 worden de bijkomende rente-uitgaven ter financiering van dat tekort geraamd op 13,4 miljoen euro. Het Rekenhof merkt op dat voor de komende jaren de rente-uitgaven nog zullen stijgen (zelfs zonder bijkomende tekorten) omdat vanaf 2021 de kostprijs van de financiering voor een volledig jaar in rekening moet worden genomen. Voor 2020 is dat nog niet het geval omdat het te financieren bedrag voor 2020 uiteraard niet meteen volledig opgenomen wordt.

2 Internationaal Vlaanderen

2.1 Maatregelen

In het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen nam de Vlaamse Regering een aantal maatregelen³ om de continuïteit van kritieke diensten te garanderen, ter ondersteuning van de toeristische sector en ter voorbereiding van het herstel (o.a. kwijtschelden pachtgelden voor jeugdverblijven). De budgettaire impact daarvan werd geraamd op 1 miljoen euro. Toerisme Vlaanderen rekent op een minderontvangst van 1,2 miljoen euro inkomsten uit erfpachten. De bijstelling van de inkomsten door de coronamaatregelen werd nog niet verwerkt in die begrotingscijfers.

Daarnaast werd 5 miljoen euro binnen het budget van Toerisme Vlaanderen vrijgemaakt om een gericht steuninstrument voor de toerismesector op te zetten met focus op jeugd- en sociaal toerisme. Dat werd nog niet concreet ingevuld in de kredieten van Toerisme Vlaanderen. Nog binnen de begroting van Toerisme Vlaanderen werd 0,15 miljoen euro opgenomen voor de gerichte promotie van Vlaanderen in de buurlanden (heropening Ensor-huis).

2.2 Andere budgettaire effecten

Een aantal evenementen kan door de COVID-19-crisis niet doorgaan op de geplande data:

- De World Choir Games die zouden plaatsvinden van 5 tot 15 juli 2020, worden uitgesteld naar 2021. Bij de begrotingsopmaak 2020 werd aan inkomstenzijde een bedrag van 2 miljoen euro eenmalige ontvangsten (eigen kasmiddelen) opgenomen voor dat event, hetzelfde bedrag is aan uitgavenzijde opgenomen voor het Local Organisation Committee (LOC) van dat evenement (in vastleggingskredieten).
- 50 Best: een partnership om Vlaanderen als gastronomische bestemming beter bekend te maken. Met dat evenement wordt de top-150 culinaire journalisten ter wereld bereikt.
- UNWTO World Forum on Gastronomy Tourism in Brugge.

Het uitstel zou voor de drie evenementen een meerkost van 1,3 miljoen euro betekenen. De meerkost zal volledig opgevangen worden binnen de bestaande budgetten van Event Flanders. Voor de World Choir Games is een nota van de Vlaamse Regering in opmaak met de vraag om een bijkomende subsidie van 1,2 miljoen euro toe te kennen aan de vzw Koor & Stem.

De geraamde inkomsten van Flanders Investment and Trade (FIT) van deelnemende Vlaamse kmo's en andere organisaties aan beurzen en groepszakenreizen georganiseerd door FIT, blijven gelijk ten opzichte van de begrotingsopmaak 2020 (4 miljoen euro). Door de COVID-19-crisis is een daling te verwachten.

Eventuele bijkomende maatregelen om het toerisme in Vlaanderen opnieuw op te starten, zijn nog niet opgenomen in deze begrotingsaanpassing. Om de maatregelen op het juiste moment te kunnen uitvoeren, afhankelijk van de timing van de heropstart, werd een begrotingsruiter in het uitgavendecreet ingeschreven.

³ VR 2020 1303 DOC.0230/1.

3 Economie, Wetenschap en Innovatie

3.1 Hinder- en compensatiepremie⁴

Op budgettair vlak nam de Vlaamse overheid de belangrijkste coronamaatregelen in het beleidsdomein EWI. Het gaat om de hinderpremie voor ondernemingen die moesten sluiten of exploitatiebeperkingen opgelegd kregen, en om de compensatiepremie voor ondernemingen die een sterke omzetsdaling kenden. Beide worden gefinancierd door een nieuw begrotingsartikel ECH-IECB5DC-WT *Corona 2020 – inkomenscompensatie sluiting ten gevolge van COVID-19-crisis* onder het Hermesfonds.

Tot 8 mei 2020 bedroegen de uitgaven voor die maatregelen 800 miljoen euro. Dit bedrag werd als volgt gefinancierd:

- Een interne herverdeling binnen de begroting van het Hermesfonds van 100 miljoen euro: 10 miljoen euro uit de ecologiepremie en 90 miljoen euro uit het overgedragen saldo (vereffeningskredieten en indirect carbon leakage);
- Een herverdeling van 300 miljoen euro uit de indexprovisie (zie ook 1.1);
- Een tijdelijke kredietoverschrijding van 400 miljoen euro (in schijven van 200 miljoen euro), recht te zetten bij begrotingsaanpassing (uit de coronaprovisie). In het vooruitzicht van de begrotingsaanpassing en in het licht van de dringende uitbetaling van de hinderpremies werd geen toepassing gemaakt van artikel 20 van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (begrotingsberaadslaging).

De laatste stand van zaken (evaluatie tot en met 8 mei 2020) toont een kredietbehoefte aan van 1.076 miljoen euro voor de hinderpremie (tot en met 7 juni 2020) en 317 miljoen euro voor de compensatiepremie. De impact van een eventuele verlenging van de maatregelen is op dit moment moeilijk in te schatten. Bepaalde sectoren zijn nog gesloten tot 8 juni 2020. Als die sluiting verlengd zou worden, raamt het Hermesfonds de dagelijkse extra uitgave op 5,6 miljoen euro.

3.2 Achtergestelde leningen en waarborgen⁵

De Vlaamse Regering heeft beslist om via een kapitaalsverhoging 250 miljoen euro extra ter beschikking te stellen van PMV. PMV zal met die middelen achtergestelde leningen toekennen aan bedrijven die getroffen zijn door de crisis. In de praktijk zal dat verlopen via de 100%-dochtervennootschap *PMV/z-Leningen*. Het Rekenhof merkt op dat er geen zekerheden of waarborgen worden gevraagd voor de zogenaamde coronaleningen. Momenteel zijn de kredieten in de begroting ingeschreven onder ESR-code 8, waardoor ze geen invloed hebben op het vorderingensaldo. Het is belangrijk dat er voldoende waarborgen zijn voor de terugbetaling van de verstrekte leningen. Als dit niet geval is, komen die kredieten immers ten laste van het vorderingensaldo.

Door de tijdelijke versoepeling van de Europese staatssteunregels ingevolge de COVID-19-crisis, zal Gigarant een aangepaste COVID-19-waARBorg in de markt kunnen zetten, die meer

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 20 maart 2020 tot toekenning van steun aan ondernemingen die verplicht moeten sluiten ten gevolge van de maatregelen genomen door de Nationale Veiligheidsraad vanaf 12 maart 2020 inzake het coronavirus en besluit van de Vlaamse Regering van 10 april 2020 tot toekenning van steun aan ondernemingen die een omzetsdaling hebben ten gevolge van de exploitatiebeperkingen opgelegd door de maatregelen genomen door de Nationale Veiligheidsraad vanaf 12 maart 2020 inzake het coronavirus.

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 tot een kapitaalsverhoging voor programma achtergestelde leningen.

flexibiliteit biedt. De waarborgcapaciteit van Gigarant wordt daarvoor opgetrokken⁶ van de huidige 1,5 miljard euro naar 3 miljard euro. Volgens de toelichting wordt geen bijkomende impact op de waarborguitwinningen verwacht. Het is te verwachten dat de eventuele impact pas in latere begrotingsjaren tot uiting komt en niet in de begroting van 2020.

Tot slot heeft de Vlaamse Regering de bestaande waarborgregeling bij PMV/z (waarborgregeling tot 1,5 miljoen euro, met een al in de markt gezette capaciteit van 300 miljoen euro), uitgebreid met de Waarborg COVID-19-crisis van 100 miljoen euro. De maatregel heeft een verwachte bijkomende impact op de verliesfinanciering 2020 van 4,5 miljoen euro⁷. Verder heeft de PMV-groep betalingsuitstel toegestaan voor kapitaalsaflossingen van leningen. Ook de LRM-groep heeft betalingsuitstel toegestaan voor klimop-leningen. Verder wordt betalingsuitstel onderzocht voor een aantal grotere dossiers. De budgettaire impact daarvan werd niet geraamd.

3.3 Kredietverschuivingen

Het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) heeft verschillende onderzoeksinitiatieven genomen in het kader van COVID-19 en een zoektocht opgezet naar een potentieel geneesmiddel. De middelen waren gebudgetteerd, enkel de aard van het onderzoek werd aangepast. Het VIB is ook ingeschakeld bij de initiatieven om de testcapaciteit te verhogen. Momenteel wordt ervan uitgegaan dat de federale overheid de gemaakte kosten zal vergoeden.

Uit de provisie O&O-middelen werd voor het project *Mondmaskers certificatie* 0,3 miljoen euro herverdeeld naar het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek (VITO). Daarnaast heeft het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) een extra COVID-19-oproep gelanceerd, waarbij vanuit de O&O-provisie een herverdeling plaatsvond van 1,5 miljoen euro vereffenings- en vastleggingskredieten. De totale kostprijs van deze maatregel bedraagt 2,5 miljoen euro.

3.4 Andere budgettaire effecten

Het spreekt voor zich dat de COVID-19-crisis ook een onrechtstreekse impact zal hebben op veel entiteiten in het beleidsdomein EWI. Die onrechtstreekse impact zit nog niet vervat in de begrotingsaanpassing. Zo verwacht PMV een hoge werkdruk door de grote vraag naar achtergestelde leningen aan getroffen bedrijven, maar die vraag wordt mogelijk gecompenseerd door een kleinere vraag naar reguliere financieringsvormen. De impact op de resultaten van de PMV-groep is nog niet duidelijk. In de komende maanden zal moeten blijken in welke mate de bedrijven in portefeuille de crisis kunnen doorstaan en de leningen kunnen terugbetalen of welke de impact zal zijn op de waarde van die bedrijven.

Bij het VITO wordt een omzetsdaling van rond de 8% verwacht door de vertraagde uitvoering van de projecten. Door de social distancing is de capaciteit van de labo's immers lager en industriële klanten focussen zich momenteel meer op hun eigen aanpak van COVID-19.

Door de COVID-19-crisis werden de panels die bij het FWO beslissen over de toegepaste biomedische onderzoeksprojecten (TBM), verschoven van juni naar oktober. Dat heeft geen impact op de voorziene vastleggingskredieten, maar wel op de vereffeningskredieten. De startdatum van de projecten werd immers verschoven van oktober 2020 naar januari 2021. Het gaat om ongeveer 1 miljoen euro vereffeningskredieten.

⁶ Decreet van 15 mei 2020 tot wijziging van het decreet van 6 februari 2004 betreffende een waarborgregeling voor kleine, middelgrote en grote ondernemingen, wat betreft de COVID-19-waarborg.

⁷ De tabel in de bijlage 2 van de algemene toelichting vermeldt een kost van 3,3 miljoen euro voor deze maatregel.

4 Onderwijs en Vorming

4.1 ICT-investeringen

Op het vlak van de ICT-investeringen voor het onderwijs heeft de Vlaamse Regering diverse initiatieven genomen, die hieronder kort worden toegelicht.

Onderwerp	Raming (in miljoen euro)
Generieke IT-impuls	4,40
Smartschool	0,20
Educatief lesmateriaal: aankoop videolessen + educatief boekenplatform	0,14
CLB@chat	0,10

Generieke IT-impuls

Een besluit van de Vlaamse Regering⁸ heeft de toekenning van een eenmalige investering in ICT-werkingsmiddelen geregeld. Ze is bestemd voor de kosten die de scholen van het basisonderwijs en secundair onderwijs hebben gemaakt tijdens de eerste fase van de coronamaatregelen vanaf 16 maart 2020, alsook voor de fase van de heropstart sinds 18 mei 2020. De middelen kunnen ook gebruikt worden tijdens het eerste semester van het schooljaar 2020-2021 (bijvoorbeeld om ICT-coördinatoren aan te stellen). De begrotingsaanpassing 2020 voorziet daarvoor in een bijkomend budget van 4,4 miljoen euro. De uitgaven zullen aangerekend worden op begrotingsartikel FCo-1FGD2GE-WT.

Smartschool

De Vlaamse Regering kent eenmalig een facultatieve subsidie toe aan Smartbit BV om Smartschool operationeel te houden en in extra diensten te voorzien, naar aanleiding van de opschorting van de lessen van 13 maart tot 30 juni 2020. De uitgaven zullen aangerekend worden op begrotingsartikel FBo-1FGD2GM-WT.

Educatief lesmateriaal – aankoop videolessen

De Vlaamse Regering kent eenmalig een facultatieve subsidie toe aan WeZooZ nv om digitaal lesmateriaal gratis ter beschikking te stellen aan de scholen van 13 maart tot 30 juni 2020. De uitgaven zullen aangerekend worden op begrotingsartikel FBo-1FGD2GM-WT.

Educatief lesmateriaal – educatief boekenplatform

De Vlaamse Regering kent eenmalig een facultatieve subsidie toe aan Boek.be vzw voor een leescampagne en om digitaal lees- en leermateriaal gratis ter beschikking te stellen aan het onderwijs van 13 maart tot 30 juni 2020. De uitgaven zullen aangerekend worden op begrotingsartikel FBo-1FGD2GM-WT.

⁸ Besluit van de Vlaamse Regering van 8 mei 2020 houdende diverse dringende maatregelen in onderwijs ingevolge COVID-19.

CLB@chat

De bestaande subsidies voor het project CLBch@t worden uitgebreid met een extra facultatieve subsidie. De subsidie wordt verleend aan de Permanente Ondersteuningscel voor de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) van het GO! voor de versnelde implementatie van blended hulpverlening en de versterking van de chatwerking in de CLB-sector, voor de periode van 1 mei tot 31 augustus 2021. De extra facultatieve subsidie zal aangerekend worden op begrotingsartikel FBo-1FGD2GM-WT.

4.2 Laptopproject Digital For Youth

De Vlaamse Regering kent eenmalig een facultatieve subsidie van 1 miljoen euro toe aan Digital for Youth.be vzw voor hun laptopproject. In maart 2020 sloten de scholen en volgden alle jongeren online les van thuis. DigitalForYouth.be zet zich in om 10.000 laptops te verzamelen voor het secundair onderwijs. Met de subsidie worden laptops ter beschikking gesteld van kansarme gezinnen voor de periode van 1 april tot 31 mei 2020. De subsidie zal aangerekend worden op begrotingsartikel FBo-1FGD2GM-WT.

4.3 Permanentie- en afschakelplan onderwijsinternaten, MPIGO⁹ en IPO¹⁰

De Vlaamse Regering voorziet in 1,5 miljoen euro aan bijkomende middelen voor het verblijf van internen tijdens de periode waarin het internaat normaal gesloten is. De uitgaven zullen aangerekend worden op begrotingsartikel FCo-1FDD2DH-WT.

4.4 Zomerscholen

Scholen of andere initiatiefnemers die in juli en augustus een zomerschool organiseren, krijgen daarvoor een vergoeding van 25 euro per dag per leerling. Voor de deelnemers worden de zomerscholen op die manier gratis. Daarvoor wordt in een budget van 11,81 miljoen euro voorzien: 2.500 euro per zomerklas. Geschat wordt dat 5% van de leerlingen uit de doelgroep zal willen deelnemen aan een zomerschool, wat neerkomt op bijna 48.000 leerlingen. Er wordt gerekend op 10 leerlingen per klas, zodat net geen 4.800 zomerklassen gesubsidieerd kunnen worden. De middelen vormen een gesloten enveloppe en zullen aangerekend worden op begrotingsartikel FBo-1FGD2GM-WT. De middelen zullen uit de algemene coronaprovisie naar dit artikel herverdeeld worden via een globaal herverdelingsbesluit.

4.5 Pedagogische begeleiding

Het ontwerp van programmadecreet bepaalt dat 0,5 miljoen euro van de werkingsmiddelen voor de pedagogische begeleidingsdiensten zal dienen om leerkrachten te begeleiden die leerlingen remediëren die door de coronamaatregelen een leerachterstand hebben ontwikkeld. Het betreft geen extra budget, maar een voorafname van de werkingsmiddelen pedagogische begeleiding.

⁹ Mpigo staat voor Medisch pedagogisch Instituut verbonden aan het GO!

¹⁰ IPO of Internaat met Permanente Openstelling.

4.6 Andere budgettaire effecten

Scholen moeten extra hygiënische en veiligheidsmaatregelen treffen om opnieuw te kunnen opstarten. De financiële impact van die maatregelen is niet in te schatten en wordt momenteel niet als materieel beschouwd. Binnen de werkingsmiddelen voor het leerplichtonderwijs wordt daarvoor momenteel niet in extra middelen voorzien.

Doordat het gezinsinkomen van heel wat gezinnen is gedaald, is de kans groot dat de vraag naar studietoelagen zal toenemen. De grootteorde daarvan is momenteel moeilijk in te schatten.

Verder kan de COVID-19-crisis een invloed hebben op de subsidiebetalingen (vereffeningskredieten) voor reguliere subsidiëring binnen AGION, aangezien de scholen momenteel prioriteit geven aan de heropstart in plaats van aan de aanvragen voor terugbetaling van bouwkosten. Die vertraging zal waarschijnlijk maar tijdelijk zijn en ingehaald worden. Uit navraag bij AGION bleek ook dat het nog te vroeg is om dat effect al waar te nemen.

5 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

5.1 Aankoop mondmaskers en beschermend materiaal

De Vlaamse Regering besliste op 16 maart 2020¹¹ om 6,972 miljoen euro te herschikken vanuit de algemene provisie bij Financiën en Begroting voor de aankoop van chirurgische mondmaskers. Op 27 maart 2020 besliste de Vlaamse Regering een extra bedrag van 15 miljoen euro te herschikken vanuit de provisie Financiën en Begroting (van CBo-1CBG2AB-PR naar PHo-1PKA2PA-WT) voor de aankoop van beschermend zorgmateriaal. Op 4 mei 2020 besliste de Vlaamse Regering een extra bedrag van 7 miljoen euro te herschikken vanuit diezelfde provisie, opnieuw voor de aankoop van mondmaskers (zie ook 1.1).

5.2 Schakelzorgcentra

Schakelzorgcentra moeten zorgen voor een vlotte doorstroming van patiënten vanuit het ziekenhuis naar de thuissituatie, met de nodige flexibiliteit. Op die manier en wordt de ziekenhuiscapaciteit maximaal voorbehouden voor complexe zorg. Er zouden in Vlaanderen tot 30 centra kunnen openen.

In het draaiboek voor de schakelzorgcentra, opgesteld door het Agentschap Zorg en Gezondheid, is de volgende budgettabel opgenomen. Elk schakelzorgcentrum dat klaar is om op te starten (ook als het uiteindelijk nooit opstart als beddenhuis), heeft recht op de subsidie.

	Elk schakelzorg- centrum	Opgestart als bed- denhuis (eerste maand)	Opgestart als bed- denhuis (tweede maand)
Infrastructuur	90.000		
Opstart	31.500		
Uitbating		31.500	31.500
Coördinatie	15.000		
Extra coördinatie		5.000	5.000
Totaal	136.500	36.500	36.500

¹¹ VR 2020 1603 DOC 0232/1.

Als 30 centra recht hebben op 136.500 euro, bedraagt het benodigde budget 4,1 miljoen euro (exclusief bedragen voor uitbating en extra coördinatie). De overzichtstabel met maatregelen in de begrotingsaanpassing 2020 bevat een bedrag van 3,51 miljoen euro. De presentatie van de Vlaamse Regering en de tabel Stabiliteitsprogramma 2020 – COVID-19 bevatten een bedrag van 4,6 miljoen. Het precieze bedrag is onduidelijk, aangezien nog geen besluit van de Vlaamse Regering genomen werd.

5.3 Contact Tracing

De Vlaamse Regering heeft beslist¹² de opdracht tot opsporing en begeleiding van personen die mogelijk een risicodragend contact hebben gehad met besmette personen, toe te vertrouwen aan een samenwerking tussen een consortium van callcenters, ZPG Intermut en KPMG. Na onderhandeling werd een bedrag van 101,4 miljoen euro excl. btw gegund (122,7 miljoen euro incl. btw). De opdracht loopt zeven maanden, van 4 mei tot 30 november 2020. De afgesproken prijs is een maximumprijs, maar voor de field agents zullen nog bijkomende verplaatsingskosten worden aangerekend, alsook beschermingsmateriaal van maximum 5 euro per persoon per dag. Die kosten worden aangerekend op de algemene middelen van de Vlaamse overheid (specifieke coronaprovisie).

De contactspeurders maken gebruik van een webgebaseerd platform met bijbehorende databank om de gegevens voor contact tracing te raadplegen en op te slaan. Dat gemeenschappelijk webgebaseerd platform wordt opgezet door Smals. De kostprijs van het platform bedraagt 1,58 miljoen euro, te verhogen met een bedrag van 0,2 miljoen euro voor de technische ondersteuning tot maximum 24 mei 2020. Die technische ondersteuning wordt gegeven door HB-plus (gegund binnen het raamcontract van de Vlaamse overheid). Oorspronkelijk was in ondersteuning voorzien tot 31 mei, maar na een ongunstig advies van de Inspectie van Financiën werd dat aangepast.

5.4 Compensaties kinderopvang

De Vlaamse Regering voorziet in 32,5 miljoen euro extra voor kinderopvang¹³. Het gaat om compensaties voor het financiële verlies dat organisatoren van kinderopvang lijden door de extreme daling van prestaties en door de afgeschafte betaling voor afwezigheid, een andere maatregel die de regering heeft genomen. Het gaat om een geraamd budget voor de periode tot 3 mei 2020. Opgroeien Regie is voor de raming uitgegaan van een aanwezigheidsgraad van 20%. Als blijkt dat de aanwezigheid in de opvangdiensten hoger lag, zal de compensatie lager zijn.

De compensatie wordt verdeeld zoals opgenomen in de volgende tabel. Een deel van de kosten (1,3 miljoen euro) zal worden gecompenseerd door de kinderopvangtoeslag die niet zal worden uitbetaald via het groeipakket. Wat betreft de *gezinsopvang aangesloten onthaalouders* en de *groepsopvang samenwerkende onthaalouders trap 2*, werd oorspronkelijk verondersteld dat geen of een lagere RSZ-werkgeversbijdrage zou moeten betaald worden, maar de RSZ telt de compensatiedagen mee als gewone werkdagen. De Vlaamse overheid besliste¹⁴ daarom de compensatie te verhogen, wat een bijkomende kostprijs van 1,2 miljoen euro betekent. Die kost zou echter gecompenseerd worden door een lagere afwezigheidsgraad. De

¹² Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 voor de gunning van de opdracht tot opsporing (tracing) en begeleiding van personen die mogelijk een risicodragend contact hebben gehad met een COVID-19 besmet persoon.

¹³ Besluit van de Vlaamse Regering van 24 maart 2020 tot bestrijding van de negatieve gevolgen van het Covid-19-virus voor de gezinnen en de organisatoren in kinderopvang.

¹⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 tot wijziging van het BVR van 24 maart 2020 tot bestrijding van de negatieve gevolgen van het Covid-19-virus voor de gezinnen en de organisatoren in kinderopvang.

lager dan verwachte afwezigheidsgraad geldt trouwens voor alle types opvang, met uitzondering van de buitenschoolse opvang. Opgroeien Regie heeft bij het opstellen van het afbouwplan een herberekening gemaakt op basis van 75% afwezigheid. De totale kost van de maatregel, inclusief recuperatie groeipakket, zou dan 31,5 miljoen euro bedragen.

type opvang	periode 16/03 tot 03/04 (15 dagen)	periode 06/04 tot 17/04 (9 dagen)	periode 20/04 tot 01/05 (9 dagen)	Totale periode	Berekening correctie
Groepsopvang T0,T1 vrije prijszetting	5.859.987,12	3.515.992,27	3.515.992,27	12.891.971,66	
Gezinsopvang T0,T1 vrije prijszetting	530.149,20	318.089,52	318.089,52	1.166.328,24	
Groepsopvang T2 met inkomenstarief	4.875.544,50	2.925.326,70	2.925.326,70	10.726.197,90	
Gezinsopvang aangesloten onthaalouders / groepsopvang samenwerkende onthaalouders T2	4.088.511,00	2.453.106,60	2.453.106,60	8.994.724,20	1.172.001,60
Gezinsopvang zelfstandige onthaalouders	10.165,20	6.099,12	6.099,12	22.363,44	
Totaal	15.364.357,02	9.218.614,21	9.218.614,21	33.801.585,44	34.973.587,04
-recuperatie groeipakket	- 581.400,00	- 348.840,00	- 348.840,00	-1.279.080,00	-1.279.080,00
Totale kost - recuperatie	14.782.957,02	8.869.774,21	8.869.774,21	32.522.505,44	33.694.507,04

Voor de buitenschoolse opvang werden gelijkaardige maatregelen genomen. De Vlaamse Regering besliste¹⁵ de buitenschoolse opvang volledig gratis te maken. Voor de dagen in de paasvakantie worden de organisatoren buitenschoolse opvang of opvang van zieke kinderen volledig gecompenseerd, voor de schooldagen wordt 80% gecompenseerd (er werd uitgegaan van 20% aanwezigheid). De budgettaire impact werd geraamd op 10,5 miljoen euro. Het bedrag van de compensatie is afhankelijk van het type opvang. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de budgettaire kost.

type opvang	periode 16/03 tot 03/04 (15 dagen)	periode 06/04 tot 17/04 (9 dagen)	inschatting RH periode 20/04 tot 01/05 (9 dagen)	Totale periode
Attest Van Toezicht (vrije prijszetting) AVT	501.585,00	752.377,50	300.951,00	1.554.913,50
Initiatieven Buitenschoolse opvang (IBO)	2.882.712,00	3.657.528,00	1.729.627,20	8.269.867,20
Lokale Diensten buitenschoolse opvang (LODI)	20.160,00	30.240,00	12.096,00	62.496,00
Buitenschoolse Opvang Afzonderlijke Binnenruimte (BOAB)	126.420,00	189.630,00	75.852,00	391.902,00
FCUD (Fonds voor Collectieve Uitrustingen en Diensten) project zieke kinderen	13.261,09	6.943,29	7.956,65	28.161,03
gratis BKO paasvakantie T2 IKT voorzieningen		124.804,00		
gratis BKO paasvakantie T0,T1 voorzieningen		23.233,35		
Totaal	3.544.138,09	4.784.756,14	2.126.482,85	10.455.377,08

Er werden ook maatregelen genomen voor de organisatoren van preventieve gezinsondersteuning, met name voor de consultatiebureaus en de consultatiebureauartsen. De geplande maar definitief weggevallen zittingsuren in de consultatiebureaus worden als gerealiseerde zittingsuren beschouwd (6.671 zittingsuren) voor een totale budgettaire kost van 212.195 euro voor de consultatiebureaus en 470.438 euro voor de consultatiebureauartsen.

¹⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 1 april 2020 tot bestrijding van de negatieve gevolgen van het Covid-19-virus voor de gezinnen en de organisatoren in de buitenschoolse opvang, in de opvang van zieke kinderen en in de preventieve gezinsondersteuning.

De kostprijs van beide maatregelen werd berekend tot 1 mei 2020. De budgettaire impact preventieve gezinsondersteuning (683.000 euro) werd niet opgenomen in de overzichtstabel met coronamaatregelen in de bijlage 2 van de algemene toelichting, ook de bijkomende aanpassing van 148.000 euro voor de buitenschoolse opvang (besluit van de Vlaamse Regering van 10 april 2020 bedrag 148.000 euro) werd niet meegenomen.

De compensatiebedragen voor de kinderopvang en de buitenschoolse opvang werden gebudgetteerd tot en met 3 mei 2020. Opgroeien Regie heeft een afbouwplan afgewerkt in samenhang met de versoepeling van de coronamaatregelen. Het afbouwplan brengt een extra kost mee voor de compensatiebedragen voor de maand mei:

- De afwezigheden in de voorschoolse kinderopvang worden geraamd op 65%. Voor de periode van 4 mei tot 5 juni 2020 betekent dat een extra kost van 19,8 miljoen euro.
- De afwezigheden in de buitenschoolse opvang worden nog steeds geraamd op 80%. Voor de periode 4 mei tot 29 mei 2020 betekent dat een extra kost van 4,5 miljoen euro.

In totaal is er voor het afbouwplan in de maand mei voor de kinderopvang en de buitenschoolse opvang een bedrag van 24,3 miljoen euro nodig.

5.5 Eenmalige projectsubsidie VVSG en VGC voor kosten kinderopvang tijdens de paasvakantie

De Vlaamse Regering heeft een subsidie toegekend om de lokale besturen te ondersteunen die geen erkend aanbod buitenschoolse opvang hebben, of waar de dekkingsgraad van die erkende buitenschoolse opvang lager is dan 6,11% (gemiddelde Vlaamse dekkingsgraad). Het gaat om 689.000 euro voor de VVSG en 77.000 euro voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie, samen goed voor 766.000 euro. De maatregel werd niet opgenomen in de overzichtstabel met maatregelen in de begrotingsaanpassing 2020. De subsidie wordt aangerekend op de begroting van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur, begrotingsartikel PJo-1PMC2GA-WT.

5.6 Compensatie residentiële zorgvormen ouderen

Voor een reeks compensatiemaatregelen¹⁶ voor residentiële zorgvormen wordt 23,7 miljoen euro uitgetrokken. Het gaat over de dagprijscompensatie in de centra voor dagverzorging en de centra voor dagopvang die moesten sluiten. Ook voor de woonzorgcentra (WZC) en de centra kortverblijf is er een dagprijscompensatie die uitgaat van 5% extra leegstand, aangezien de lege plaatsen niet kunnen worden ingevuld door de opnamestop vanwege de coronacrisis. De impact van de maatregelen wordt samengevat in de volgende tabel.

¹⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 24 april 2020 tot bepaling van een aantal maatregelen ter ondersteuning van de woonzorgcentra, de centra voor kortverblijf, de centra voor dagverzorging en de centra voor dagopvang naar aanleiding van de COVID-19-crisis.

Maatregel	artikel BVR	periode 13/03 tot en met 13/05	
		binnen beschikbaar budget	meeruitgave
compensatie basistegemoetkoming zorg centra voor dagverzorging	art. 2	4.464.534,65	
compensatie basistegemoetkoming zorg woonzorgcentra en centra voor kortverblijf	art. 10	15.737.901,30	
dagprijscompensatie centra voor dagverzorging	art. 5		2.456.234,82
dagprijscompensatie centra voor dagopvang	art. 8		291.551,61
dagprijscompensatie woonzorgcentra en centra voor kortverblijf	art. 10		12.425.274,13
overschrijding erkende capaciteit woonzorgcentrum op kwartaalbasis	art. 12		1.527.192,91
Inzetten van verpleegkundigen om de verpleegkundige continuïteit te garanderen	art. 14		6.952.637,65
Totale uitgave		20.202.435,95	23.652.891,12

Volgens de tabel in de bijlage van de algemene toelichting bij de begrotingsaanpassing is er in 7 miljoen euro voorzien om de verpleegkundige continuïteit in de WZC's te garanderen. Dat is in overeenstemming met de berekening in het besluit van de Vlaamse Regering voor de periode 13 maart tot 13 mei 2020. Voor de compensatie van de lagere gebruikersontvangsten in de WZC bevat de tabel van de begrotingsaanpassing 2020 24,1 miljoen euro, maar in de berekening opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering bedraagt de meeruitgave 16,7 miljoen euro voor de periode 13 maart tot 13 mei 2020. Afhankelijk van het afbouwplan van de coronamaatregelen en het tijdstip waarop de WZC's weer personen kunnen opnemen, zal die meeruitgave nog worden bijgesteld. De meeruitgaven worden gecompenseerd op de provisie voor coronagerelateerde uitgaven, zoals voorzien in de begrotingsaanpassing 2020.

5.7 Tijdelijke managementondersteuning voor de residentiële voorzieningen

Een aantal residentiële voorzieningen die door de corona-epidemie in een crisissituatie komen qua werking, krijgen tijdelijke managementondersteuning. Woonzorgcentra, VAPH-voorzieningen, revalidatiediensten, enz. kunnen een beroep doen op dit besluit¹⁷. De voorzieningen gaan zelf een contract aan met de crisismanager en krijgen daarvoor een budget van maximaal 1.000 euro per dag gedurende maximaal tien dagen. De leidend ambtenaar kan de periode met maximum tien dagen verlengen.

Het budget van 1 miljoen euro is voorzien op 100 voorzieningen die gebruik maken van de tien dagen aan crisisondersteuning. Het besluit van de Vlaamse Regering stelt dat dit budget niet overschreden kan worden. De eenmalige uitgaven naar aanleiding van dit besluit zullen worden gemonitord op een afzonderlijke basisallocatie op het begrotingsartikel GMo-AGHF2TL-WT, residentiële ouderenzorg.

5.8 ICT-materialen voor de residentiële jeugdhulpvoorzieningen

De Vlaamse Regering voorziet¹⁸ in een facultatieve subsidie voor de residentiële jeugdhulpvoorzieningen voor de aankoop van of de investering in ICT-materialen, zodat de kinderen en jongeren die daar verblijven onderwijs op afstand kunnen volgen. Er wordt in een forfaitaire subsidie voorzien van 100 euro per capaciteitsseenheid voor de periode 14 maart tot 31 mei 2020. De kostprijs wordt geraamd op 0,6 miljoen euro wordt verdeeld als volgt:

- 372.400 euro voor de voorzieningen in de jeugdhulp (begroting agentschap Opgroeien Regie),

¹⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2020 tot subsidiëring voor tijdelijke managementondersteuning inzake crisisbeheer bij een COVID-19-uitbraak in residentiële voorzieningen in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

¹⁸ Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2020 tot toekenning van een subsidie aan de residentiële jeugdhulpvoorzieningen ter ondersteuning van het volgen van digitaal onderwijs door kinderen en jongeren in de jeugdhulp.

- 44.300 euro voor de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning of CKG's (begroting agentschap Opgroeien Regie),
- 216.600 euro voor de multifunctionele centra of MFC's (begroting VAPH).

In de overzichtstabel met de coronamaatregelen bij de algemene toelichting is 1 miljoen euro opgenomen. Er zullen nog andere initiatieven worden genomen ter vergoeding van digitale investeringen om de werking tijdens de COVID-19-crisis te kunnen voortzetten.

5.9 Compensatie aankoop materiaal en infrastructuur

In de tabel met COVID-19-maatregelen in de begrotingsaanpassing 2020 is een bedrag van 56,6 miljoen opgenomen voor de compensatie van de aankoop van materiaal en infrastructuur. Hierover is nog geen beslissing van de Vlaamse Regering beschikbaar.

5.10 Budgetgarantie revalidatievoorzieningen en revalidatieziekenhuizen

De voorzieningen die in het kader van de COVID-19-crisis alle niet-dringende consultaties, onderzoeken en behandelingen moesten uitstellen, krijgen gegarandeerd het budget dat ze onder de normale activiteitsgraad hadden ontvangen. De kostprijs werd geraamd op 0,6 miljoen euro door het verschil tussen de normale activiteitsgraad en de effectief gefactureerde prestaties. De maatregel werd niet opgenomen in de overzichtstabel met maatregelen in de begrotingsaanpassing 2020. De kost zou volgens het besluit van de Vlaamse Regering wel voorzien zijn in de specifieke coronaprovisie.

5.11 Extra uitgaven cashbesteding voor personen met een handicap

Door de coronarichtlijnen kon de afgesproken ondersteuning voor personen met een handicap niet meer worden gewaarborgd. Mensen werden verplicht thuis te blijven of werden tijdelijk thuis opgevangen, en zijn gedwongen om extra ondersteuning in te kopen om de situatie leef- en houdbaar te maken. Personen die beschikken over een persoonsvolgend budget (PVB) of over een persoonlijk assistentiebudget (PAB), kunnen aanspraak maken¹⁹ op een overschrijding van hun budget voor het jaar 2020 met maximaal 8,5% als zij tijdens de coronaperiode overeenkomsten sluiten om de zorg en ondersteuning thuis te organiseren en hun beschikbare PVB ontoereikend is om de kosten van die overeenkomsten te vergoeden. Het extra budget is alleen bedoeld voor zorggebonden²⁰ kosten. De meerkost van de maatregel wordt samengevat in de volgende tabel.

Type budget	huidig krediet (zonder UB)	aandeel zorggebonden kosten	8,5% maximale extra besteding
PAB	38.477.000		3.270.545
PVB cash besteding	110.114.000	98.368.769	8.361.345
PVB voucher besteding niet meer opgenomen in de voorziening	993.268.000	831.882.747	9.192.304
Totaal	1.141.859.000	930.251.516	20.824.195
indien 50% effectief gebruikt			10.412.097

¹⁹ Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2020 over de financiële gevolgen van de maatregelen ter bestrijding van COVID-19 voor voorzieningen voor personen met een handicap en voor personen met een handicap die ondersteuning hebben van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap.

²⁰ Voor de PVB-budgethouders impliceert dit dat het percentage beheerskosten mee is verrekend in de extra middelen voor zorg.

De raming van deze meerkost bedraagt 10,4 miljoen euro. De raming gaat ervan uit dat 50% van de extra 8,5% overbesteding ook effectief zal worden benut. Naast deze maatregel zullen ook de zorgaanbieders een compensatie krijgen voor de meerderjarigen die normaal residentieel verblijven, maar door de maatregelen thuis verblijven. Uit een bevraging blijkt dat 1.791 mensen thuis verblijven ten opzichte van een totaal aantal van 13.672 gebruikers die normaal in de voorzieningen verblijven. De ingeschatte woonkost bedraagt 3,1 miljoen euro²¹. De totale meeruitgaven worden dus geraamd op 13,5 miljoen euro. Afhankelijk van het afbouwplan zal de compensatiemaatregel voor de zorgaanbieders nog oplopen (nu berekend voor 14 maart tot 3 mei 2020). Er werd in 10 miljoen voorzien bij de begrotingsaanpassing. De meeruitgave moet opgenomen worden uit de specifieke coronaprovisie.

5.12 Actieplan Mentaal Welzijn

De Vlaamse Regering heeft een Actieplan Mentaal Welzijn (*Zorgen voor morgen*) opgemaakt. Het actieplan wordt in de volgende tabel budgettair samengevat.

	Uitbreidings- beleid ifv Corona	Eenmalige uitgaven	Vooruitgescho- ven uitbreidings- beleid	Eenmalige middelen (recurrent eind 2020)	Totaal
Jeugdzorg- en ver- trouwenscentra	5,2		2,5	3,4	11,1
Geestelijke gezond- heid		2,5		3,3	5,8
Algemeen welzijns- werk en crisismeldpunt -18	0,7	0,8	0,5	3,3	5,2
Preventieve gezins- ondersteuning			2,0		2,0
	5,9	3,3	5,0	10,0	24,1

Een budget van 18,2 miljoen voor dit plan is opgenomen in de coronaprovisie. Er rest nog een bedrag van 5,9 miljoen euro dat uit het uitbreidingsbeleid Jeugdhulp komt (3,7 miljoen euro gebiedsdekkend maken van de samenwerkingsverbanden één gezin, één plan; 1,5 miljoen euro intensieve mobiele begeleiding als alternatief voor mogelijke uithuisplaatsing en 0,7 miljoen euro versterking crisismeldpunten). De Vlaamse Regering heeft de maatregelen uit het Actieplan Mentaal Welzijn op 15 mei 2020 goedgekeurd²².

5.13 Actieplan vrije tijd voor maatschappelijk kwetsbare jongeren

De maatregelen ter bestrijding van het coronavirus hebben een specifieke impact op kinderen en jongeren die zich in maatschappelijk kwetsbare posities bevinden. De Vlaamse Regering ontwikkelde een actieplan²³ om hun vrije tijd gepast, zinvol en veilig in te vullen. De nota geeft aan dat dit actieplan complementair is aan het Actieplan Mentaal Welzijn van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding. Er zou geen overlap zijn tussen beide plannen.

²¹ 1.791 + 34 euro per dag (maximale bedrag woonondersteuning) * 51 dagen (14 maart tot 3 mei).

²² VR 2020 1505 DOC.0494/1.

²³ VR 2020 3004 DOC.0419/1QUATER.

De volgende initiatieven werden genomen:

- Pakketten voor kwetsbare kinderen en jongeren: knutsel-sport-spel, vrijetijds materiaal: 1 miljoen euro (verspreiding via de Huizen van het Kind);
- Heropstart en versterking van externe ondersteuning aan kinderen en jongeren in jeugdhulpvoorzieningen (vast jeugdwerk in jeugdhulpvoorzieningen): 0,2 miljoen euro;
- Gespecialiseerde hulp en dienstverlening: tijdelijke ondersteuning en hulp bij specifieke probleemsituaties in de vrijetijdscontext: 0,3 miljoen euro;
- E-inclusie: financiële impuls aan het Kenniscentrum Mediawijsheid om de e-inclusie van kwetsbare kinderen en jongeren te verhogen door digitale geletterdheid en online sociale, kritische en creatieve vaardigheden te versterken: 0,2 miljoen euro;
- Jeugdwelzijnswerk: 0,8 miljoen euro (0,5 miljoen euro voor de bovenlokale en 0,3 miljoen euro voor de landelijke organisaties binnen het jeugdwerk die zich in het bijzonder richten op kwetsbare kinderen en jongeren);
- Projectoproep *connecteren van kwetsbare kinderen en jongeren met de buurt en de buitenwereld*: 2,1 miljoen euro.

Dit actieplan is niet opgenomen in de begrotingsaanpassing 2020. De acties worden aangerekend op verschillende beleidsvelden: 3,2 miljoen euro op begrotingsartikel HBo-1HDI2GA-WT van het beleidsveld Jeugd en Welzijn (*beleidsdomein CJS*), 1 miljoen euro op de begroting van het Agentschap Opgroeien (*beleidsdomein WVG*), 0,2 miljoen euro op het begrotingsartikel GBo-1GCF2CA-WT voor armoedebestrijding en 0,1 miljoen euro op het begrotingsartikel GBo-1GCF2EA-WT voor welzijnswerk (*beleidsdomein WVG*). Er zijn onvoldoende middelen op deze begrotingsartikels om de uitgaven zelfs tijdelijk binnen de beschikbare kredieten op te vangen. Er is een herverdeling vanuit de specifieke coronaprovisie nodig.

5.14 Projectsubsidies

De Vlaamse Regering²⁴ heeft 0,5 miljoen euro toegekend aan diverse initiatieven om de indirecte impact van de COVID-19-crisis op te vangen (waaronder jongeren in moeilijke thuis-situaties):

- De Ambrassade vzw: 0,1 miljoen euro voor jeugdinformatieplatform WAT WAT (online jeugdinformatie);
- Awel vzw: 0,1 miljoen euro voor het online hulpverleningsplatform (extra ondersteuning, opleiding van nieuwe vrijwilligers om aan de gestegen vraag te kunnen voldoen);
- Teleonthaal: 0,1 miljoen euro voor de ondersteuning van de vrijwilligerswerking en de versnelde overschakeling naar aangepaste chatsoftware en één centraal internetplatform voor telefonie om de telefonische en onlinehulpverlening te blijven waarborgen;
- Vier Centra Algemeen Welzijnswerk of CAW's: 0,1 miljoen euro voor de versterking van de 1712-werking van CAW Oost-Brabant, CAW Limburg, CAW Oost-Vlaanderen en CAW Noord-West-Vlaanderen (elk 35.000 euro);
- Centrum preventieve zelfdoding: 0,1 miljoen euro voor de ondersteuning van de vrijwilligerswerking van de Zelfmoordlijn.

²⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 10 april 2020 Coronavirus COVID-19 en impact op maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.

De subsidies aan De Ambrassade vzw en Awel vzw worden aangerekend op begrotingsartikel HBo-1HDI2GA-WT. Daarop is in een budget van 0,6 miljoen euro voorzien voor de subsidiëring van projecten ter uitvoering van het decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid. De subsidies werden al toegekend uit de beschikbare middelen, maar zullen gecompenseerd worden vanuit de specifieke coronaprovisie.

De subsidies aan Teleonthaal en aan vier CAW's worden aangerekend op begrotingsartikel GBo-1GCF2EA-WT. De subsidie aan het Centrum ter Preventie van Zelfdoding wordt aangerekend op het begrotingsartikel GBo-1GDF2JA-WT. Op beide artikels zijn op dit moment voldoende middelen beschikbaar omdat pas in de tweede helft van dit jaar een aantal subsidies dienen uitbetaald te worden. De budgetten zijn echter wel voor andere doeleinden bestemd. De subsidies moeten dus gecompenseerd worden uit de specifieke coronaprovisie.

5.15 Behoud recht op gezinsbijslagen leerlingen/studenten

Leerlingen/studenten en schoolverlaters kunnen in het systeem van tijdelijke werkloosheid terecht komen vanwege overmacht als zij een activiteit als student/stagiair/werknemer uitoefenden, waardoor er mogelijk een impact is op hun recht op gezinsbijslagen. Hetzelfde geldt voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte wat betreft de zorgtoeslag. Deze maatregel²⁵ moet ervoor zorgen dat de studenten hun recht op gezinsbijslagen behouden gedurende de noodsituatie. De maatregel heeft geen budgettaire impact, aangezien de studenten recht hadden op gezinsbijslagen als de noodsituatie zich niet had voorgedaan.

5.16 Aanpassing van administratieve procedures en termijnen

De Vlaamse Regering heeft een aantal (tijdelijke) wijzigingen aangebracht aan bestaande regelingen voor bepaalde administratieve termijnen. De wijzigingen hebben geen of een heel beperkte budgettaire impact.

6 Cultuur, Jeugd, Sport en Media

6.1 Communicatiecampagne over het coronavirus

Om de bevolking te informeren over het coronavirus, heeft de Vlaamse Regering een communicatiecampagne opgezet. De campagne loopt tot het einde van de COVID-19-crisis langs verschillende mediakanalen. De totale voorziene kostprijs bedraagt 3 miljoen euro exclusief btw. Dit is een maatregel die gezamenlijk genomen werd door de Vlaamse minister-president en de minister bevoegd voor Media. De uitgaven worden aangerekend op het budget van Kanselarij en Bestuur.

6.2 Aanpassing proceduretermijnen en procedurele verplichtingen

Door de COVID-19-crisis kunnen tal van organisaties in de problemen komen met de termijnen van bepaalde procedures, of met verplichtingen die hen opgelegd worden in specifieke regelgeving. De Vlaamse Regering besliste om waar nodig deze termijnen of verplichtingen aan te passen. Organisaties zullen niet beboet worden omdat ze hun engagement niet hebben kunnen nakomen als gevolg van de coronamaatregelen. Subsidies zullen niet ingehou-

²⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2020 tot vaststelling van maatregelen ten gevolge van de uitbraak van het COVID-19-virus, wat betreft de toelagen in het kader van het gezinsbeleid.

den worden of terugbetaald moeten worden, voor zover voldoende kosten verantwoord worden. De uitbetaling van voorschotten wordt vervroegd en voor de instellingen in het beleidsveld Cultuur is er een regeling getroffen voor evaluatiebezoeken en beoordelingen door commissies, die nu niet kunnen doorgaan. Bij erkenningsaanvragen van jeugdorganisaties zal de administratie activiteiten en initiatieven die door de opgelegde coronamaatregelen geannuleerd werden, toch in aanmerking nemen. De budgettaire impact van deze maatregel is verwaarloosbaar.

6.3 Maatregelen voor de tweede beoordelingsronde van projectsubsidies en beurzen binnen het kunstendecreet

Tijdens de tweede subsidieronde van 2020 voor projectsubsidies en beurzen binnen het kunstendecreet zullen enkel subsidies worden toegekend voor kortlopende beurzen, projecten van individuele kunstenaars en projecten van organisaties met een looptijd van maximaal één jaar. Meerjarige beurzen komen dit keer niet in aanmerking. De Vlaamse Regering wil hiermee de engagementen in deze onzekere tijden beperken tot maximaal één jaar en tegelijk ook meer spelers uit de kunstensector subsidiëren. Deze maatregel²⁶ heeft geen bijkomende budgettaire impact.

6.4 Vervroegde uitbetaling subsidies

Om tegemoet te komen aan het liquiditeitsprobleem van structureel gesubsidieerde organisaties uit de cultuur- en jeugdsector, heeft het departement Cultuur, Jeugd en Media - op basis van het nooddecreet²⁷ - de openstaande subsidievoorschotten van 2020 al op 23 april uitbetaald. Daarnaast zullen ook de resterende saldi van 2019 op korte termijn uitbetaald worden. Deze maatregel heeft geen bijkomende budgettaire impact.

7 Werk en Sociale Economie

De aanmoedigingspremies werden opengesteld voor de bedrijven die te maken krijgen met een dalende omzet, productie of bestellingen. Zo wordt de arbeidsduurvermindering aangemoedigd, waardoor ontslagen vermeden kunnen worden. De premie wordt toegekend voor een periode van vier maanden. De Vlaamse Regering raamde de budgettaire impact op 14 miljoen euro.

Binnen het budget van de VDAB wordt in 1,26 miljoen euro voorzien als premie voor cursisten die vanwege de coronamaatregelen hun individuele beroepsopleiding (IBO) moesten stopzetten. De premie bedraagt maximaal 70% van het bedrag waar een cursist recht op had op het moment dat de opleiding werd stopgezet.

Vanwege de coronamaatregelen²⁸ die werden genomen inzake het wijk-werken, worden de bepalingen inzake hertoeleiding versoepeld. Daarnaast wordt de geldigheidsduur van de wijk-werkcheques verlengd en wordt een vergoeding toegekend aan bepaalde wijk-werkers.

²⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 24 april 2020 tot regeling van bepaalde tijdelijke maatregelen door de civiele noodsituatie met betrekking tot de volksgezondheid ingevolge het coronavirus COVID-19, wat betreft de tweede beoordelingsronde van 2020 voor projectsubsidies en beurzen binnen het Kunstendecreet.

²⁷ Decreet van 20 maart 2020 over maatregelen in geval van civiele noodsituatie met betrekking tot de volksgezondheid.

²⁸ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2020 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 september 2017 betreffende wijk-werken, wat betreft de genomen maatregelen voor wijk-werken ingevolge het coronavirus.

De vergoeding bedraagt 70% van de vergoeding waar een wijk-werker recht op had als hij het gemiddelde aantal prestaties, berekend over zes maanden, had kunnen presteren.

De Vlaamse Regering wil maatwerkbedrijven en –afdelingen, lokale diensteneconomie-ondernemingen en arbeidzorginitiatieven in hun bedrijfsvoering ondersteunen door middel van vijf maatregelen²⁹ die de doelgroepwerknemers alle kansen moeten bieden om na afloop van de crisis een volwaardig doorstroomtraject op te zetten of voort te zetten. Er worden ook financiële faciliteiten gegeven, maar zonder financiële tussenkomst van de Vlaamse overheid. De financiële impact wordt geraamd op 1,59 miljoen euro.

Mentorovereenkomsten worden door werkgevers gesloten met een onderwijsinstelling. De werkgevers krijgen daarvoor een RSZ-korting. De termijnen die normaal eindigen op 31 maart worden verlengd tot 30 juni. Deze maatregel³⁰ heeft geen financiële impact.

De Vlaamse Regering besliste³¹ de dienstencheques die tussen maart en juni 2020 vervallen, te verlengen tot juli 2020. Daarnaast werd de subsidie voor dienstencheque-ondernemingen verhoogd van 14,36 euro naar 23 euro per dienstencheque per uur. 25% van de verhoogde subsidie moet worden besteed aan bijkomende veiligheidsmaatregelen voor het personeel. De verhoging geldt enkel voor prestaties tussen 16 maart en 10 mei 2020. Nadien wordt de verhoogde subsidie in twee fases afgebouwd. Volgens de Vlaamse Regering wordt de kost van de maatregelen ruimschoots gecompenseerd door het wegvallen van de reguliere vraag.

De Vlaamse Regering heeft ook ingegrepen in de regelgeving van een aantal tewerkstellingsmaatregelen. Het gaat om de Vlaamse ondersteuningspremie voor zelfstandigen met een arbeidshandicap, de aanwervingsincentive, de transitiepremie en de arbeidskaart voor economische migranten. Ook hier is er geen budgettaire impact.

Sinds 2016 vervangt het Vlaamse zorgkrediet voor de publieke sector de loopbaanonderbreking (algemeen en eindloopbaan). De loopbaanonderbrekingen die gestart zijn voor 2 september 2016, zijn ondertussen in uitdoving. Door de COVID-19-crisis is het echter nodig dat sommige personeelsleden, zeker in essentiële sectoren, hun loopbaanonderbreking kunnen schorsen om weer voltijds te werken en zo personeelsnoden te helpen opvangen. De Vlaamse Regering keurde principieel een besluit³² goed *dat personeelsleden die in het uitdovende stelsel van loopbaanonderbreking zitten, toelaat dit tijdelijk te pauzeren en terug voltijds aan de slag te gaan*. Het besluit wordt nog voor onderhandelingen voorgelegd aan de sociale partners. De budgettaire impact hiervan werd nog niet berekend, maar zou eerder positief zijn, aangezien er geen premie in het kader van de loopbaanonderbreking moet uitbetaald worden.

Tot slot wordt bij de VDAB 4 miljoen euro geïnvesteerd uit de specifieke coronaprovisie in e-learning. De VDAB merkte de laatste weken immers een enorme toename van het aantal aangevraagde online-opleidingen.

²⁹ Besluit van de Vlaamse Regering van 20 maart 2020 houdende diverse wijzigingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 tot uitvoering van het decreet inzake sociale werkplaatsen, van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2014 tot uitvoering van het decreet van 22 november 2013 betreffende de lokale diensteneconomie en van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2017 tot uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling.

³⁰ Besluit van de Vlaamse Regering van 17 april 2020 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juli 2016 houdende uitvoering van het decreet van 10 juni 2016 tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen, wat betreft de voorwaarden voor de onderneming.

³¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2020 tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 december 2001 betreffende de dienstencheques, wat betreft de geldigheidsduur van de dienstencheque en de tegemoetkoming door de overheid.

³² Besluit van de Vlaamse Regering van 8 mei 2020 tot wijziging van het Vlaams personeelsstatuut van 13 januari 2006 en het besluit van de Vlaamse Regering van 26 juli 2016 tot toekenning van onderbrekingsuitkeringen voor zorgkrediet, wat betreft loopbaanonderbreking.

8 Beleidsdomein Omgeving

8.1 Energie

Wie door de COVID-19-crisis tijdelijk werkloos wordt, krijgt een terugbetaling van één maand van de nutsfacturen³³. Concreet wordt een forfaitair bedrag van 202,68 euro terugbetaald. De Vlaamse overheid berekent de kostprijs daarvan op 160 miljoen euro. Ze veronderstelt dus dat iets minder dan 800.000 Vlamingen door de crisis tijdelijk werkloos zullen worden. De middelen moeten uit de specifieke coronaprovisie komen.

8.2 Wonen

Voor de bewoner van een sociale woning steunt de huurprijs op het inkomen. Als dat inkomen gedurende drie maanden daalt, kan de sociale huurder een herberekening van de huur vragen. De Vlaamse Regering besliste³⁴ dat wie tijdelijk werkloos wordt naar aanleiding van de COVID-19-crisis, deze herberekening al na één maand kan vragen. Daarnaast werd beslist dat uithuiszettingen die voortvloeien uit woninghuurgeschillen tot 17 juli 2020 niet kunnen worden uitgevoerd. Deze maatregel geldt zowel voor de sociale als voor de private huurmarkt. De uitvoering van alle gerechtelijke beslissingen waarbij een uithuiszetting werd bevolen, wordt opgeschort. Het besluit van de Vlaamse Regering tot instelling van een tegemoetkoming aan het OCMW ter bestrijding van uithuiszettingen, treedt vervroegd in werking (1 april in plaats van 1 juni 2020) en de bedragen van de tegemoetkomingen worden tijdelijk verhoogd (tot 1 oktober 2020). De kostprijs van de maatregelen heeft de Vlaamse overheid geraamd op 1,52 miljoen euro. Nochtans wordt de budgettaire impact van de opgeschorte uithuiszettingen alleen al geraamd op 1,52 miljoen euro. De Vlaamse overheid gaat er blijkbaar van uit dat de lagere huur geen budgettaire impact heeft, hoewel ook de sociale huurmaatschappijen tot de consolidatiekring behoren.

Net zoals bij de banken kan een kredietnemer bij VWF en VMSW tot zes maanden betalingsuitstel (kapitaal en rente) van de woonlening krijgen. De kredietnemer moet daarvoor aantonen dat zijn inkomsten gedaald zijn door de COVID-19-crisis. Voor deze maatregel is in de algemene toelichting geen budgettaire impact opgenomen. Voor 2020 kan de impact oplopen tot 9 miljoen euro aan gederfde rente-inkomsten. Deze worden uiteraard in de volgende jaren wel gerecupereerd.

8.3 Milieu

Door de coronacrisis is de hoeveelheid risicohoudend medisch afval (RMA) sterk gestegen. De enige verwerkingsinstallatie voor RMA in het Vlaams Gewest is MediPower, op de Indaver-site in Antwerpen. Omdat MediPower niet genoeg opslagcapaciteit heeft om al het RMA op te slaan, wordt nu ook een loods gebruikt bij Mexiconatie in Zwijndrecht. De Vlaamse Regering besliste³⁵ om alle extra kosten ten gevolge van de tijdelijke opslag van RMA in de loodsen van Mexiconatie te vergoeden aan Indaver.

³³ Decreet van 3 april 2020 tot afwijking van diverse bepalingen van het Energiedecreet van 8 mei 2009, het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, en de uitvoeringsbesluiten ervan, en tot dekking van de kosten voor elektriciteitsverbruik, verwarming of waterverbruik voor de eerste maand van tijdelijke werkloosheid ten gevolge van de coronacrisis.

³⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 2020 houdende maatregelen voor de private en sociale huurmarkt ten gevolge van de maatregelen genomen door de Nationale Veiligheidsraad vanaf 12 maart 2020 inzake het coronavirus.

³⁵ Beslissing van de Vlaamse Regering van 24 april 2020 tot tegemoetkoming in de kosten voor de noodopslag van risicohoudend medisch afval door Indaver nv.

8.3 Andere budgettaire effecten

Het Vlaams Energiebedrijf (VEB) merkte op dat de geleverde energieformules fors terugval- len wegens thuiswerk van veel medewerkers van de Vlaamse overheid. Dit zal financiële ge- volgen hebben, maar de impact is voorlopig eerder beperkt. Er is ook een lichte terugval van de projecten rond energie.

9 Kanselarij en Bestuur

De Vlaamse overheid investeert naar aanleiding van de COVID-19-crisis 15,1 miljoen euro in de ICT-infrastructuur. Van dat bedrag is 11,2 miljoen euro bedoeld voor *versnelde investerin- gen met betrekking tot de digitale werkplek en basisinfrastructuur*; 2,2 miljoen euro moet de *lokale cyberveiligheid maximaliseren* en 1,7 miljoen euro is bedoeld voor de ICT bij het Agent- schap voor Overheidspersoneel (AgO). De link van die uitgaven met de COVID-19-crisis is voor het Rekenhof niet altijd even duidelijk. Voor de versnelde investeringen digitale werk- plek en basisinfrastructuur spreekt de presentatie van de minister-president in het Vlaams Parlement over 2 miljoen euro aan recurrente uitgaven. Het grootste deel van de voorziene middelen (4,3 miljoen euro) is bedoeld voor de transitie naar cloud-gebaseerd werken, 1,9 miljoen euro is bedoeld voor veiligheid en 1,8 miljoen euro voor het volledig digitaal maken van de communicatieketting. De overige kredieten zijn bedoeld voor onder andere de ver- snelde uitrol van MS Teams en een upgrade van de capaciteit datacommunicatie. Enkel dat laatste deel lijkt rechtstreeks verbonden met de COVID-19-crisis. De overige posten zijn een versnelling van eerder geplande investeringen. De eventuele relatie tussen de 1,9 miljoen euro voor veiligheid en de 2,2 miljoen euro voor lokale cyberveiligheid kon het Rekenhof wegens gebrek aan toelichting niet uitklaren.

Daarnaast werd een projectsubsidie van 0,3 miljoen euro toegekend³⁶ aan het Agentschap voor Integratie en Inburgering, voor de uitrol van het proefproject rond digitale ondersteu- ning van opleidingstrajecten inburgering. Het is de bedoeling om tijdens en na de Covid-19- pandemie, aan alle inburgeraars de mogelijkheid te bieden om de cursus maatschappelijke oriëntatie op afstand te volgen. Omdat 10% van de cursisten aangeeft niet over de nodige tools te beschikken om deel te nemen, wil het agentschap een proefproject starten voor het aankopen van Chromebooks als uitwisselbaar IT-systeem met de doelgroep.

De aangepaste begroting van DAB Catering en Schoonmaak raamt een stijging van de eigen ontvangsten tot 8,4 miljoen euro (+55.000 euro). De eigen inkomsten van deze DAB slaan vooral op de verkoop van voeding en drank aan het eigen personeel en inkomsten uit cate- ring voor vergaderingen. De lockdown, met als richtsnoer thuiswerk waar mogelijk, heeft als gevolg dat er beduidend minder personeel aanwezig is in de overheidsgebouwen. Ook de komende maanden is een normalisering niet in zicht. Dit betekent dat in 2020 de eigen in- komsten van de DAB significant zouden moeten dalen in plaats van stijgen. De begrotings- documenten omvatten ook geen motivering voor de stijging van de geraamde eigen ontvang- sten.

³⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2020 tot toekenning van een subsidie voor de aankoop van Chrome- books voor het Agentschap Integratie en Inburgering.

10 Mobiliteit en Openbare Werken

De begroting voor het beleidsdomein MOW bevat geen kredieten voor specifieke COVID-19-maatregelen. Binnen het beleidsdomein zijn dan ook enkel maatregelen genomen om bepaalde procedures aan te passen in het licht van de COVID-19-crisis. Wel zijn er mogelijk enkele andere budgettaire effecten.

De raming van de ontvangsten uit verkeersboetes heeft nog geen rekening gehouden met de impact van COVID-19 op de verkeersdrukte. De begroting voorziet ook in structurele meerontvangsten van 2 miljoen euro uit boetes bij de wegeninspectie, maar ook hierop zal de afgenomen verkeersdrukte waarschijnlijk een invloed hebben.

Bij het Loodswezen worden voor de periode april-december 2020 de ramingen van de ontvangsten op het niveau van de begrotingsopmaak gehouden. Het is mogelijk dat de werkelijke cijfers aanzienlijk lager liggen als gevolg van een terugval van de economische activiteit en bijgevolg ook een verminderde haventrafiek. Ook de ontvangstenraming bij de Liefkenshoektunnel blijft ongeveer status quo in vergelijking met de opmaak en houdt geen rekening met de verminderde verkeersdrukte.

De geraamde ontvangsten van De Lijn stijgen met 1,6 miljoen euro door een tariefstijging vanaf 1 februari 2020. Er wordt echter geen rekening gehouden met de negatieve impact van de COVID-19-crisis op de passagiersaantallen.

Het stilleggen van werven van infrastructuurwerken in de wegen- en waterbouw bij zowat alle entiteiten van het beleidsdomein MOW kan ervoor zorgen dat de betaalkalenders aangepast moeten worden omdat de aanrekeningen van geleverde prestaties verschuiven.

11 Landbouw en Visserij

Doordat horeca en markten gesloten zijn en ook de export voor een groot stuk is weggeval-
len, is de vraag naar vis en de prijs op de vismarkt fors gedaald. De Europese regelgeving voorziet daarom in de mogelijkheid een vergoeding te verlenen bij tijdelijke stopzetting van visserijactiviteiten tussen 1 februari en 31 december 2020. De Vlaamse Regering implementeerde³⁷ deze regeling in Vlaamse regelgeving. De kostprijs van de maatregel bedraagt 1 miljoen euro voor de Vlaamse overheid. Er is cofinanciering voor hetzelfde bedrag vanuit de Europese begroting.

³⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2020 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 februari 2016 houdende vaststelling van de werking en het beheer van het Financieringsinstrument voor de Vlaamse visserij- en aquacultuursector (FIVA) en de verrichtingen die voor steun in aanmerking komen.